

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eestimaa Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 5

Mai 1932. a.

VIII aastakäik

Tellimise hind postiga:		Iimub kord kuus.		Kuulutuste hinnad:	
aastas	100 senti	Talitusja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k.4		1 lhk.	kr. 20.—
6 kuu peale	55 "	Telefon 448-35.		1/2 "	" 10.—
1 " "	10 "	Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad ja postiasutised.		1/4—6.— ja 1/8 lhk. "	3.—
Välismaale aastas 150 s.		Üksiknumber 10 senti.		Teksti ees — 50% kallim	

SISU: 1) Suguhaiguste vastu võitlemisest — Dr. med. P. Hansen. 2) Töölise elu ja tervise kaitses puutööstuses — O. Vahtra. 3) Hädabaitõid ja haigekassad — A. Linnomägi. 4) Kollektiivlepingud 1928.—1931. a. 5) E. Haigekassade Liidu X kongress. 6) Onnetusjuhtumine — Dr. C. Thomalla. 7) Tööolude uurimine Poolas — A. Offenbach. 8) Balti puuvillavabriku haigekassa peakoosolek. 9) Tartu üldhaigekassa peakoosolek. 10) E. Haigekassade Liidu teateid. 11) Sotsiaalkindlustusest välismail. 12) Töökaitse.

Suguhaiguste vastu võitlemisest.

Ravi ja profülaktika.

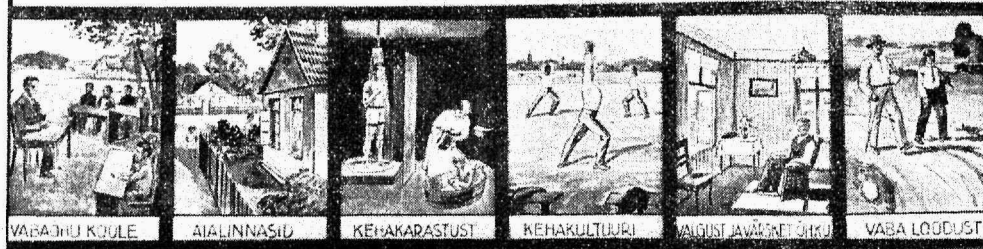
Haigekassade osa suguhaiguste vastu võitlemisel.

Dr. med. P. Hansen (Tartus).

Suguhaigused, nagu näitab juba nimetus, saadakse intiimsel, sugulise läbikäimise teel. Haigestumisi neisse haigustesse tuleb ka ette suudluste, nõude jne. kaudu, kuid siiski väga harva. Suguhaigused on nakkushaigused, millesse

deja, olgugi et ta on ka raske haige, võib aga vabalt tööd teha ja liikuda. See on muidugi üldiselt, sest nagu teada, on ka suguhaigust põdeja vahel sunnitud voodis lamama. Selles vaba liikumise võimaluses ja intiimsuses hai-

MIDA KARDAB TIISIKUS?

haigestumine sünnib peamiselt intiimselt. Suguhaigused lähevad aga põhjalikult lahku teistest nakkushaigustest, nagu seda on leetrid, sarlakid jne. Leetri- ja sarlakihaige on, niiöelda, raske haige — ta peab voodis lamama kuni tervestumiseni. Suguhaigust põ-

gestumisel peituvad need põhjused, mille tõttu need nakkused teistest nakkustest lahku lähevad ja peituvad peasjalikult ka need põhjused, mikspärast nende vastu raske on võidelda.

Suguhaiguste vastu võitlemisel samub esirinnas Rootsi. Rootsis alati vas-

tavat seadust välja töötama juba 1903. a., aga alles 1918. a. keskpaigal valmis seadus, mis parlamendi poolt maksma pandi.

Maailmasõja tõttu levinesid suguhaigused rohkem ka teistes riikides ja ka need olid sunnitud vastavaid seadusi maksma panema, millele aluseks võeti Rootsi seadus.

Nii on suguhaiguste vastu võitlemise seadus maksev Taanis, Saksamaal, mujal ja meil Eestis 1926. a. saadik, mida paari aasta järele muudeti selles mõttes, et tasuta ravi jäeti ainult puudustkannatajaile.

Need peamäärused, mis suguhaiguste vastu võitlemise seadusega maksma pandud, on järgmised:

1) Kõigi suguhaigete nimetu registreerimine.

2) Nende suguhaigete nimeline registreerimine, kes ennast nakkavas jär- gus korralikult ei ravi.

3) Arvatava haiguse edasiandja nimeline registreerimine.

4) Sunduslik järeelvaatamine ja tasuta ravimine.

Paistab, et kui täidetaks need nime- tatud seadusenõuded, siis peaks sugu- haiguste levinemisel varsti kindel lõpp olema. Nii hea ei ole seisukord aga kau- geltki. Maadest, kus nimetatud seadus maksmas, tulevad arvud, mis ei ütle pea midagi ehk räägivad õige vähesest su- guhaigete arvu vähenemisest, mida ka mõne teise põhjusega kerge seletada. Sagedasti haiged, kartes registreeri- mist, ei pööra üldse arsti poole ehk ai- nult siis, kui nad kindla lubaduse on saanud, et neid ei registreerita. Sugu- haigust häbenetakse ravida, teda hoi- takse salaja. Keegi ei tohi teise haigu- sest midagi teada. Salajas peab ka ra- vimine sündima. Teatav intiimsus, ala- tes haigestumise momendist, püsib ka pärastisel ravimisel. Ja arstil ei ole õi- gust seda intiimsust hävitada. Haigel peab arstisse mitte ainult usk tema või- metesse, vaid ka usaldus saladuse hoid- misel olema. Ainult need eeldused kind- lustavad eduka suguhaiguste ravimise läbiviimise.

Teiselt poolt peab aga sarnaseid su- guhaiged, kes ennast korralikult ei ravi ja korralikult üleval ei pea, regist-

reerima vastava ametliku arsti juures haiglasse interneerimiseks. Nagu juba tähendatud, liigub suguhaige harilikult kõikjal vabalt ja miski peale ta enese südametunnistuse ei takista tal suguli- selt läbikäia ja seega haigust levitada. On teada, et umbes 40% suguhaiged kergemeelsed on: ei ravi ennast korra- likult, olles haiged, käivad suguliselt läbi jne. Sarnaste haigete kohta on ette nähtud teine määrus.

Suguhaiguste levitajad — edasiand- jad, sugupoolte peale vaatamata, — tulevad registreerida. Suuremates lin- nades, kus suguline ühtimine sagedasti sünnib täiesti tundmatutega, tabatakse sel teel ainult umbes 10% haiguste levi- tajaist, tabatakse aga seda rohkem neid väikelinnades ja maal. Suure tähtsuse omab kõneallosel määrus eriti selle tõttu, et sarnase registreerimise teel on võimalus tabada n. n. salaja prostituee- rijaid. Viimaste tabamine ongi tähtis, sest nende üle puudub igasugune kont- roll, mille tõttu nad vabalt tegutseda ja haigusi levitada võivad. Statistilised andmed näitavad, et need salaja prosti- tueerijad kõige rohkem suguhaigusi le- vitavad, mille tõttu nende tabamine ka eriti on tähtis.

Sundregistreerimine järeldab ka mui- dugi sunduslikku arstlist järeelvaatust ja sundravimist, viimased mõistagi ta- suta, nagu see ka kõigi maade seadus- tes on ette nähtud.

Kui nüüd neisse ettetoodud vähes- tesse andmisse pisutki süveneda, mida siin „suguhaiguste vastu võitlemise sea- dustest“ ette toodud, siis näeme kohe, kui keerulist ja suurt ametnikkude- aparaati „suguhaiguste vastu võitlemise seaduse“ elluviimine nõuab, kui soovi- takse, et see seadus loodetavaid taga- järgi annaks. Järelikult nõuab seadus riigilt ka suuri kulusid mitte ainult selle aparaadi ülevalpidamiseks, vaid veel rohkem ravimiseks. Rootsis, näiteks, saadakse neist kuludest sel teel üle, et on sisse seatud selleks otstarbeks tasuta isikumaks.

Meil Eestis pärast suguhaiguste vastu võitlemise seaduse elluviimist selgus peagi, et tasuta suguhaiguste ravimis- kulud käivad meie riigile üle jõu ja tuli seadust selles mõttes muuta, et tasuta

ravi jäeti ainult vaestele ja haigekassasid kohustati jälle suguhaigusi ravima, missugusest kohustusest haigekassad vahepeal lahti tahtsid saada, juhtides enda haigeid riigi tasuta ambulantsidesse. Haigekassa otsemõiste kohaselt peaks „kassad“ ravima ühtlaselt suguhaigusi nii kui kõiki teisi haigusi, aga mitte haiguste ja haigete vahel vahet tegema. Naissuguhaiged kassaosalised sattusid tasuta ravimisega väga piinlikku seisukorda: ravimise otsarbeks pidid nad pöörama haigemajadesse, kus raviti harilikult avalikke naisi. Nii mõnigi naine sai selle tõttu puudulikult ravitud.

Kõige tähtsamaks teguriks suguhaiguste vastu võitlemises on nende haiguste ravimine. Mitte ainult ravima ei pea suguhaiget, vaid ka terveks tegema, sest ainult sel teel kõrvaldame haiguse nakkavuse. Kergemeelsetele haigetele tuleb korduvalt nende haiguse raske iseloomu peale tähelepanu juhtida ja nõuda, et nad ravimist ja arsti nõuannet tõsiselt võtaks. Haige ja arsti vahel peab just siin valitsema täieline usaldusline vahekord. Haige peab arsti usaldama, et ta tema saladust (haigust!) ei avalda kellegile ja et kõik arsti korraldused tema, haige, suhtes on õiged ja otstarbekohased. Saavad kõik saladused avalikkuse ette kantud, siis labastame inimhinge ja demoraliseerime teda. Sarnane usalduslik vahekord haige ja arsti vahel on võimalik ainult vaba arstivaliku juures ja ainult vaba arstivaliku juures saavutame ka terapeudiliselt, s. o. ravimise suhtes parimaid tagajärgi. Neid paremusi ei suuda kuidagi ambulantsid, millede poole näib haigekassadel tahtmine olevat tüürida, pakkuda. Võib olla — ja ka see on küsitav — tuleb haigekassadel ambulantsides ravimine natukene odavam: osa haigeid kardavad ambulantsidesse minna, ja ehk saab arste odavamini teenistusse palgata. See väikene kokkuhoid, kui see peaks tekkima, ei kaalu kaugelt üles neid paremusi, mida annab vaba arstivalik.

Vaatleme nüüd lähemalt üksikute suguhaiguste ravi.

Tripperi ravimise kestvus onoleb kõigepealt ajast, millal ravimist alati.

Mida varem ravimist alati, seda kiiremini järgneb tervestumine. Keskmiselt kestab tripperi ravimine 2 nädalast kuni 6—8 nädalani. Üksikutel juhtudel võib ravimine ka märksa kauemini kesta — kuni aastani. Teiseks onoleb tripperi ravimine suurel määral ka haige eluviisist. Haige peab ennast arsti ettekirjutuste kohaselt üleval pidama. Haige ei tohi liigseid kehalisi liigutusi teha, ei tohi alkoholi tarvitada, ei tohi suguliselt läbikäia jne. Paarikordne gonokokkide, s. o. tripperi tekitajate mitteleidmine ei tähenda veel tripperi paranemist. Ainult siis, kui korduvate uurimuste järele ei leidu enam gonokokkisid, võib rääkida tripperi tervestumisest. Kui tripperi ravi tagajärgede üle kainelt otsustatakse, siis jääksid ka ära sagedased tripperi kordumised pärast esimest haigestumist. Kahjuks toimivad aga haiged sagedasti enese arvamise järele, mitte aga arstide nõu ja soovi kohaselt. Ka oleks soovitatav, et haigekassad lubaks tarvitada mõnda odavamamat uuemat arstimist.

Harilikult rohkem aega ja ka kulu nõuab *süüfilise ravi*. Süüfilise korraliku ravimise juures on haigel tarvilik 2—6 ravi läbi teha. Ka siin onoleb palju sellest, millal arstimist alatakse. Leitakse süüfilisehaigel ravimise algul veri haige, s. o. positiivse vereproovi (WR) omavat, siis tuleb rohkem ja kauem ravida. Kui veri *kõva šankeri* puhul ravimise algul omab negatiivse vereproovi, mis ka kõige ravi kestel negatiivseks jääb, siis on praeguste kogemuste põhjal süüfilist kahe raviga võimalik terveks ravida. Positiivselt reageeriva verega tõbised on haiguse nakkavas järgus ja seega ümbruskonnale hädaohtlikud. Põhjaliku süüfilise ravimise läbiviimine nõuab haigelt aega 5 kuud kuni kaks aastat. Pärast ravi lõppu on tarvilik haiget veel jälgida, tehes temast aeg-ajalt vereproove. Ka selgaju vedeliku võtmine ja selle uurimine (spinaalne punktsioon) on otstarbekohane süüfilise ravimise läbiviimiseks tarvilik ette võtta 3-dal aastal, et ärahoida taabesi või paralüüsi tekkimist. Mõjuvaks vahendiks sel puhul on palavik — eriti malaaria.

Tähendan veel, et süüfilise ravimine

ei toimu nimetatud ajal mitte päevast päeva, vaid üksikute ravide (kursuste) viisi aegajalt.

Nagu sellest näha, on haigete seas tarvis teha *selgitustööd*, et nad enda haigust ei varjaks, vaid kahtlase haiguse puhul pööraks kohe arsti poole. Siin on haigekassal tänuväärt töö teha; töö, mis ennast mitte ainult moraalselt, vaid ka materjaalselt haigekassadele tasub. Haigekassad peaks enda liigetele loenguid *suguhaiguste kohta* korraldama; lendlehti välja laskma, milles suguhaiguste hävitavast mõjust organismile räägitakse, väikseid lehekesi, kaartikeste näol, trükkima, milles nõu ja selgitust antakse, kuidas suguhaige ennast üleval pidama ja arstikorraldusi täitma peab. Sarnased kaartikesed antakse siis raviarsti poolt haigele. Nad on laialt tarvitusel välismaal, ka Austrias. Loengute ja teiste igasugu seletuste varal peab kassaosaliste tähelepanu juhtima suguhaiguste hävitava mõju peale inimese organismile.

Tripper teeb munalisapõletiku tõttu mehe, munasarjajuhete ehk munasarjade põletiku tõttu naise siginemisvõimetuks. Võib peaaegu julgelt öelda, et 90% lasteta perekondades on keegi abikaasast kord tripperit sarnasel kujul põdenud. Peale selle võib naine tripperilise parametriidi ja ümberoleva koheda kae põletiku tõttu muutuda töövõimetuks, mis kaua ja kulukat ravi nõuab, et töövõimet tagasi saada. Tripper pole mitte „väikene nohu“, mida

iga korralik mees läbi peab põdema ja mis paari päeva ehk nädala jooksul arstitav on.

Järeltuleva soo peale ei jäta tripper jälgi, kui välja arvata silma sarvnaaha ja konjunktionaalkoti põletikku, mida laps saab emalt ja mis lapse ka pimedaks võib teha.

Palju tõsisem on aga haige seisukord, kui on tegemist *süüfilisega*. Vähe ehk korraldult ravitud süüfilis on hädaohtlik haige elule ja järeltuleva soo elule ja tervisele. Ligikaudu 50% vaimuhaiged on kord põdenud süüfilist. Progresseeruv halvatus ja selgaju kõdunemine (taabes) on tingitud süüfilisest. Raske koorem lasub inimkonna õlgadel süüfilishaigete laste näol, kes enda haiguse vanematelt pärinud, ja kes nüüd kannatavad ühe ehk teise, kas kehalise ehk vaimlise puuduse all. Siin on tarvis selgitustööd: on tarvis avada inimeste silmad neile varitsevale hädaohule, olgugi, et sel teel ei saa teha absoluutset tõket haigestumistele. Sellest mõttest tuleb kaugel olla! Sagedasti kuuldakse haigestelt, et neil ei olnud aimugi, et võib haigestuda ja et on olemas sarnased haigused. Seda räägivad enamasti noored, kes harilikult põevadki suguhaigusi. Tehes selgitustööd suguhaiguste hädaohu kohta, juhime nende tähelepanu neid varitsevale hädaohule ja nii mõnigi hakkab siis järelemõtlemata nende küsimuste üle ja muutub tagasihoidlikumaks oma kirgede ja soovide täitmisel.

(Pooleli.)

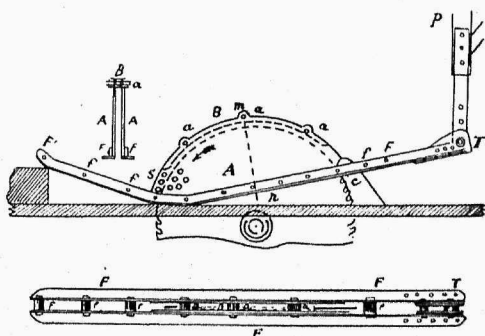
Töölise elu ja tervise kaitsest puutööstuses.

O. Vahtra, tööinspektori abi.

II.

Eelkirjeldatud seadeldistel on see puudus, et nad automaatselt ei tööta. Ühepaksuste laudade lõikamisel ei ole sellel puudusel suurt tähtsust, kuid suuremate saagide juures ja mitmesuguse paksusega plankude lõikamisel osutuvad kirjeldatud seadeldised mittekoosteks, ja neil juhtudel tuleb abiks võtta automaatselt töötavad seadeldised.

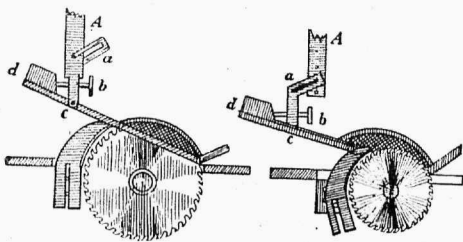
Joonisel 8 on kujutatud automaatselt töötav lõhestavast noast rippumatu sea-

Joonis 8.

deldis. Kaks nurkrauda FF, milliste eespoolsed otsad nokataoliselt üleskeeratud, on seotud poltidega ff; nurkraude külge on kinnitatud kaks õhukest plekki AA, mis poltide aa abil kinnitatud puust looga B külge. Kõik kokku moodustab kate, mis tagant on liikuvalt kruvi T abil hoone laest allariipuva plangu P külge kinnitatud, kusjuures kruvi T otstarbekohane on püstsihis vahetatav teha, et võimalik oleks saagida mitmesuguse jämedusega materjali. Avaused S võimaldavad jälgida saehammaste tööd ja saelõhe seisukorda. Saetava materjali tõukel vastu eespoolseid ülespööratud otse FF, kerkib kate töötamise juures automaatselt, laseb saetava puu läbi ja langeb iseenesest jälle alla. Et kate võimalikult kergesti tõuseks, võib eespoolse poldi f külge siduda blokist üle pandud nõõri otsa, millel teises otsas raskus tasakaalustamiseks küljes. Muidugi peab tasakaaluks pandud raskus vähem olema kate raskusest, kuna muidu kerkib kate iseenesest ja saag jääb katmata.

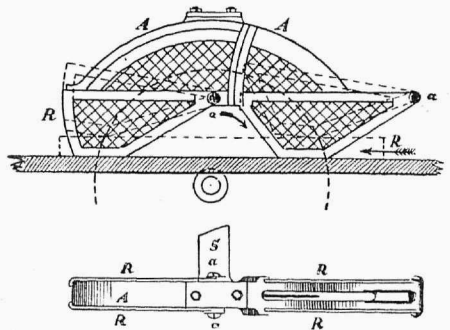
Eelmisele põhimõttele rajatud kaitse-seadeldis on kujutatud veel joonisel 9.

Joonis 9.

Kate, mis tasakaalustatud raskusega d, on kinnitatud vahepealse viltupiluga raudosa a külge kruvi c abil. Laest alla ulatava plangu A otsa kinnitatud raudosal on vahepealse raudosa a pilu laiused väljaulatuvad nukid, milliste peal liugamisi raudosa a seatav on. Sarnasel teel on võimalik katet seadida äraripuvvalt sae läbimõõdu muudatusist joonisel näidatud viisil. Kruvi b ots ulatub vastukaalu d külge, mis võimaldab katet alati hoida vähe ülestõstetuna, et omakord töötamist kergendada. Katteks on tugev lookraud, mille külge ühelt poolt kinnitatud restplekist sein, kuna teine pool lahtiseks jääb.

On tarvitusel veel järgmine kaitsekate, mis rajatud teisele põhimõttele. See seadeldis koosneb kattest A (joonis 10), mis kinnitatud lattraua S külge

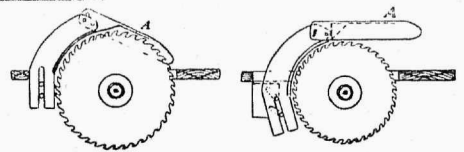

Joonis 10.

nii kõrgele, ei oleks takistatud ka kõige jämedama puu läbilask. Lattraud S on ühendatud pingi külge kinnitatud erilise aluse külge. Kattel A on kaks telge aa, milliste ümber võivad vabalt keerelda tiivad RR, mis katavad sae ees- kui ka tagapoole hambad, kusjuures tiivad tõusevad rippumatult teine teisest.

Saagitav puu sae suunas edasiliikudes, lükkab vastu tiibade RR kallakääri ja tõstab automaatselt nendest iga ühe üles; on puu tiibade alt läbi läinud, langevad need jälle, kattes saage, maha.

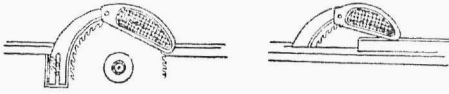
Sae ülemise osa kaitse-seadeldise kolmandasse rühma kuuluksid, nagu eelpool tähendatud, käsitsi seatavad lõhestava noaga ühenduses olevad seadeldised. Joonisel 11 on kujutatud üks sar-

Joonis 11.

nane seadeldis väiksema läbimõõduga saagide jaoks; kaitset A valmistatakse puust ja on seest õõnes, et sellesse õõnsusesse haarata saehambaid mõlemalt poolt. Kaitset A saab pöörata sae taga lõhestava noa küljes oleva poldi ümber ja teise poldiga kinnitada vajalikku seisandisse. Joonise parempoolne osa kujutab väiksema läbimõõduga sae seadeldist, kuna pahempoolne — seadeldist suurema läbimõõduga sae jaoks.

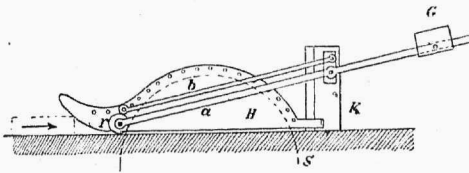
Joonis 12 kujutab samasugust sea-

Joonis 12.

deldist selle vahega, et puust kaitselehti asetab metallvõrgust kate; pahempoolne joonise osa kujutab seadeldist töö seisaku ajal, kuna parempoolne — töö ajal.

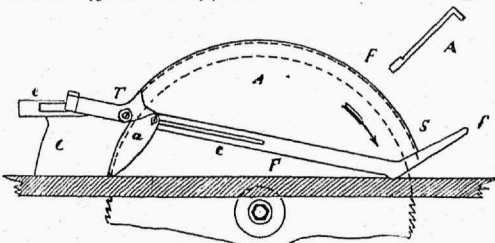
Viimase rühmana tuleks vaadelda automaatselt töötavaid lõhestava noaga ühenduses olevaid kaitseadeldisi. Kõige enam on nendest seadeldistest levinenud joonisel 13 kujutatud skeem.

Joonis 13.

Kate H on ühendatud lõhestava noaga K kahe ühepikkuse kangiga a ja b, kusjuures kangil a on noa K taha ulatuv pikem ots, mille külge kinnitatakse tasakaalustav raskus G. Sarnasel teel lõhestavast noast K, kahest kangist a ja b ning kattest H moodustatud rööpkülik võib tõusta ja vajuda säärase ühenduse tõttu ainult enese rööpjoone sihis. Kaangi a eespoolse poldi peal on väike rull r puu sae alla juhtimise hõlbustamiseks; kattel tagapool olevad nukid, haarates kahelt poolt lõhestava noa K, hoiavad katte liikumise õiges suunas.

Samasugune on kaitsekattega seadeldis A (joon. 14), millel keerlemistelg T

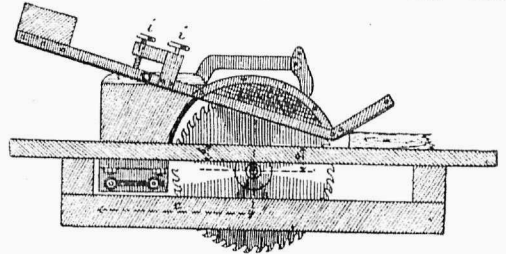

Joonis 14.

lõhestava noa C külge kinnitatud. Noa ülemises ääres on pilu e, milles võib telge T edasi-tagasi lükata, andes võimalust sae läbimõõdu muutumisel katte ümberseadmiseks. Katte A külge on

kinnitatud plate a, mille ülesandeks on katta sae tagumisi hambaid, kusjuures platet saab ümberseadida pilus c.

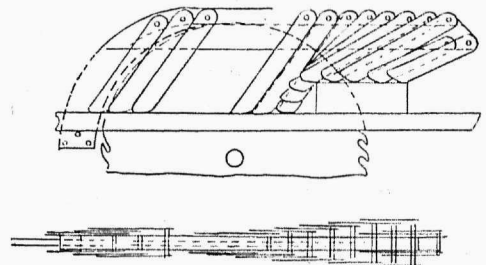
Kirjeldataud seadeldisel on see pahe, et puud sae alla lükates peab mõninga liigse vastupanu vallutama, mida siiski võimalik on kõrvaldada, kui tagapoolse otsa külge kinnitada vastukaal, nagu näidatud joonisel 13, raskus G. Kui seda seadeldist eriliste kruvide ii abil (joon. 15) ühesuguse paksusega laudade

Joonis 15.

või plankude saagimise juures asetada sarnaselt kohale, et ta ei tõuseks kõrgemale kui vajalik saetava materjali läbilõikamiseks, siis saavutatakse töö juures päris täielik kaitse.

Huvitav on veel kaitseadeldis, mis näidatud joonisel 16. Siin on lõhestava

Joonis 16.

noa külge kinnitatud kate, millele külgedel kallakute lõhestava noa suunas riputatud õhukesed metallist plated. Plated on liikuvalt poltide küljes reas ja katavad nõnda väga hästi saelehe. Et iga plate võib saetava materjali liikumise suunas üksikult tõusta, siis asetuvad nad saetava eseme kujust rippuvalt ja jätavad sae lahtiseks ainult niipalju kui töö jaoks tarvis. Veel enne, kui puu on lõpuni läbi saetud, vabanevad esimesed plated ja kukuvad saetavat eset kinni hoidva töölise käe peale nagu hoiatades teda eesolevast ohust, kui ta käe saele veel ligemale laseb.

(Pooleli.)

Hädaabitööd ja haigekassad.

A. Linnomägi.

Talveks töötajäänud kodanike häda muutus 1924. a. nii silmatorkavaks, et riik ühes omavalitsustega oli sunnitud neile muretsema teenistust, korraldades niinimetatud „hädaabitöid“.

Juba Eesti Vabariigi maa-ala Vene riigi külge kuuluvuse ajal oli meil talvel osa töölisi, nagu ehitustöölised, põllutöölised, põllutöös töötavad n. n. „sui-lised“, ja ka mõndaliiki tehaste töölisi, nagu telliskivitehaste j.n.e. töölisi tööta ja kannatasid puuduse all. Tol ajal oli siiski energilisematel võimalus kas või ajutiselt sõita Venemaale, kus ikka tööd leida oli. Ka võimaldas tolleaegne elu ja teenistus hea tahtmise juures nii-palju kokku hoida tööhooajal, et suudeti talve kuidagi, ehkki kaunis viletsalt, üle elada, teenides lisa juhuslikest talvistest töödest.

Vene ajast on meele jäänud kaks juhust, kus korraldati hädaabi- ehk ühiskondlisi töid.

Esimesed tööd korraldati aastat 30 tagasi sisevenemaal ikalduse all kannatanud talupoegadele. Hilisemad tööd korraldati peale Vene-Jaapani sõda Peterburis, kus täideti töötajäänud tehaste ja vabrikute tööliste jõuga merepoolne osa Vassiili saarest, n. n. Galeeride sadam. Selle kriisi ajal, mille kestvus oli paari aasta ümber, tehti ka hästi korraldatud töid. Näiteks ehitati töötajäänud metallitöölise abil mõned sillad Neeva vähematele harujõgedele. Töid tehti selle jaoks valitsuse poolt antud ruumides.

Välismaades näeme, et juba 1890—95 aastani on Prantsusmaal ühiskondlisi töid korraldanud 114 kogukonda, kusjuures tasu oli $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ fr. päevas. Samuti on Saksamaal 1894—95 talvel korraldatud ühiskondlisi töid 14 suuremas linnas, kuid 1902—03. a. on juba 44 linna korraldanud ühiskondlikke töid. Töölise teenistus on olnud tükitöö juures Kasselis 4,95 m., Mannheimis kuni 3,10 tolleaegset Saksa marka. Päiviti on maksetud 2 mk.

Tööpuudus praegusel kujul on üks kapitalistliku valmistusviisi pahedest. Ei ole siin mõõduandev tööpuuduse all

kannataja tahtmine või mittetahtmine tööd teha. Tööd lihtsalt ei ole. Et ära hoida töövoimeliste tööta kodanikkude kerjusteks muutumist, pealegi kui töötajäänud ei nuru mitte armuandi, vaid nõuavad tööd ja teenistust, on valitsused nii meil kui mujal korraldanud töötute jaoks töid, et võimaldada neile äraelamist.

Et need tööd tegijaid ei alandaks ja saadud töötasu ei tunduks armuannina, on vajalik, et korraldatavad tööd oleksid produktiivsed tööd, millest ühiskonnal tõelist kasu oleks. Sellepärast tuleb töid võimalikult nii korraldada, et töötajäänute oskust tööde juures ära kasutataks, mis küll raske, kuid mitte võimatu.

Tasu ei võiks olla kinnitusametite poolt vastu võetud mustatöölise keskmisest tasumäärast.

Mis meil töötajäänud kodanikkude küsimuse õieti raskeks teeb, on meie sotsiaalseadusandluse puudulikkus. Meil puudub kindlustamine tööpuuduse vastu, missuguse kindlustamise nõue on üks tähtsamaist meie töötavakihi nõudmistest viimase 10 aasta jooksul. Oleks meil tööpuuduse vastu kindlustus läbi viidud alguses, kui tööpuudus veel ei olnud päevakorrale kerkinud, oleks võidud nüüd aastate jooksul kogutud summadega praeguseid raskusi tunduvalt kergendada, nii nagu seda näeme Austrias, Saksamaal, Poolas ja mujal.

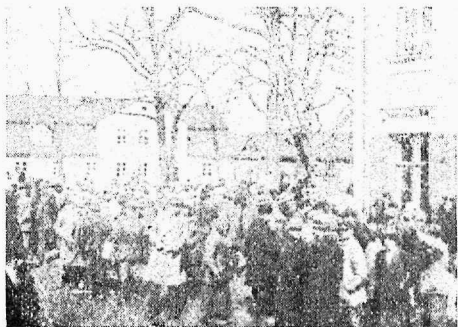
Neis riikes ei piirdu töötava kihi kindlustamine mitte ainult haiguse ja tööõnnetuste vastu kindlustamisega, vaid seal on läbi viidud ka tööpuuduse vastu kindlustus. Neis riikes on tööpuuduse all kannataja peale ainelise kindlustuse, kindlustatud ka haiguse j.n.e. juhuks. Austrias maksetakse tööpuuduse all kannatajate jaoks korraldatud töödel tasu tariifi järele, mis ainult vähe on madalam eraettevõtte töötariifist.

Tööpuuduse vastu kindlustuseks võetava maksu suurus kõigub Austrias $1\frac{1}{2}$ —2% palgast. Sama suur on tööandja juuremaks.

Tööpuuduse all kannatajatest on meil ainult osa jõutud paigutada hädaabitöödele, arvestades sellejuures perekonna suurusega ja abivajava isiku majanduslise seisukorraga. Kuid üks osa on jäänud täiesti väljapääsemata seisukorda.

Neid, kes on paigutatud hädaabitöödele, ei rahulda antav arstiabi.

Avalikkel töödel töötavate tööliste kohta on maksev arstiabi andmise kord, mis ette nähtud „R. T.“ nr. 9 — 1930 a., art. 50 avaldatud määruses. Selle järele saavad hädaabitöölised linnalt tasuta ambulatoorset ja kliinilist ravi. Kuid perekonna ravikulud tuleb omal kanda. Võib ette kujutada, missuguses seisukorras on veel need tööta jäänud kodanikud, kes ka avalikkudele töödele ei ole pääsenudki.

Töötatöölised tööborsi ukse ees.

Maakonnaavalitsuse poolt korraldatud hädaabitöödel töötajad on veidi paremas seisukorras. Tartu maavalitsus, näiteks, maksab haiguse puhul ka abiraha haigekassa normide ulatuses.

Otsides teid oma seisukorra parandamiseks, pöördusid hädaabitöödel olijad oma esitajate kaudu valitsusasutuste poole.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakond arvas lahenduse leidnud olevat, lugedes hädaabitööd haigekassade alla kuuluvaks. Selle tõttu seisis osa meie haigekassadest aasta vahetusel raske küsimuse ees, mis ähvardas nende senini suure vaevaga hoitud stabiilsust kõigutada. Senini olime harjunud nägema ja ka seadust on senini nii seletatud, et haiguskindlustuse seaduse alla kuuluvad tööstuslised käitised, milles tegevus on

rajatud tarvete valmistamiseks, ümber-töötamiseks, transporditeerimiseks j.n.e. Kui viimastel aastatel on haiguskindlustuse mõistet laiemalt tõlgitema hakatud, siis on see samm haigekassade tegelaste poolt tervitusega vastu võetud. Vastuvaidlemata on arstiabi korraldus haigekassade kaudu tööstuslike ettevõtete töölistele ning ka üldse palga eest teenijatele parem selle küsimuse lahendamiseviis. Niisama võiks ka teatavatel tingimustel lahendatud saada haigekassade kaudu arstiabi andmine hädaabitöödel olijatele, ehkki raske on neid tihti otsitud töid, mis korraldatakse hoolekande korras, vähese tasu eest haigekassade alla kuuluvaks lugeda.

Meie haigekassad on alati olnud sunnitud võitlema rahaliste raskustega. Erilist raskust on tekitanud marstiabi andmine kassaliikmetele, millisel alal on olnud alaliselt ülekulutust. Need raskused annavad ennast iseäranis tunda praeguse majanduslise kriisi ajal. Haigekassade tegevus ja tulud on rajatud seadusele, mis pärit lähedamatest aegadest. Uus haiguskindlustusseadus, mis välja töötatud juba üle 12 aasta tagasi, ei ole seni leidnud vastuvõtmist.

Hädaabitöölise haigekassa alla tulekuga oleks tõusnud kohutavalt vähese töötasu saajate liigete arv. Mõnes kassas oleks see tõus olnud kuni 50% liikmete arvust. See asjaolu oleks haigekassade keskmise sissetuleku üksiku haigekassa liikme kohta nii alla viinud, et haigekassad ei oleks suutnud enam seaduses ette nähtud täielist ravimist, s. o. arstiabi ja rohte oma liikmete anda.

Ühe tööinspektori isiklik nõuanne sel puhul oli, et ärgu andku haigekassad mingisugust abi kassaliikmete perekondadele ning sel moel saadud summad kulutatagu hädaabitöölise ravitsemiseks. Sarnane nõuanne ei tundu ei õiglasena ega inimlikuna.

Arvestades haigekassade raske majanduslise seisukorraga, mis oleks veelgi raskendatud hädaabitöölise haigekassade alla tulekuga, on haigekassa tegelaste seas tekkinud teatav vool hädaabitöölise haigekassade alla arvamise vastu.

Et see kartus aluseta ei olnud, näeme

nende haigekassade tegevusest, kus hädaabitöölised on arvatud haigekassa alla. Nende haigekassade majandusline seisukord on tunduvalt halvenenud. Näiteks Narva üldine haigekassa, kuhu alla kuulusid detsembrist kuni märtsikuuni ühes arvatud 121—208 hädaabitöölisel olijat kuus, on ülekulutanud nende arvel umbes 2.000 krooni. Veel raskemasse seisukorda sattus Tallinna linna ettevõtete teenijate haigekassa. Tartu oludes, kus kinnitusameti poolt hädaabitöölise haigekassa alla arvamise edasi lükati, oleks tulnud hädaabitöölistel 72 päeva töötada, enne kui tema palgast arvatav 2%, mis seadus ette näeb haigekassale ravimiskapitaliks, oleks tasunud ühe keskmise arstiabi visiidi kulud ühes rohuga. Naishädaabitöölistel, kelle tasu vähem, oleks tulnud rohkemgi päevi töötada, et ühe visiidi hinda tasa maksta.

Kinnitusnõukogu oma viimasel koosolekul 8. veebr. s. a. otsustas pöörata valitsuse poole sooviavaldusega, et haigekassadele määratakse krediite toetuseks hädaabitöölise ravimise ülekulutuste katteks.

17. märtsiks jõudis haigekassadele töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna kiri, kus teatatakse, et vabariigi valitsus on määranud hädaabitöölisele töötavatele töölisele arstiabi andmisel tekkiva puudujäägi katteks, nendele haigekassadele, kus kindlustatud omavalituste poolt korraldatavatele hädaabitöölised töötavad töölised, toetust 2 senti iga meeshädaabitöölise ja 3 senti iga naishädaabitöölise pealt 1. märtsist alates tööde lõppemiseni käesoleval kevadel.

Selle vabariigi valitsuse otsusega oleks muidugi osaliselt haigekassade seisukorda kergendatud. Nii näiteks oleks Tartu meeshädaabitöölise oma arsti visiidi ühes rohuga tasa maksnud 72 tööpäeva asemel juba 42 tööpäevaga.

Mis haigekassadele veel suuri raskusi oleks sünnitanud, on see asjaolu, et suur osa hädaabitöölisest töötavad üle nädala, mistõttu nende pealt sissetulek oleks poole vähem kui iga päev tööolijatelt. Kuid arstiabi oleks tulnud ikka anda täiel määral.

Haigekassade stabiilsuse alalhoidmiseks oleks tarvis:

1) Et hädaabitöölised olijad, kui nad kuuluvad haiguskindlustuse alla, oleksid iga päev tööl ehk kui neile tööd ei võimaldata, siis iga tööpäeva eest haigekassadele maksetaks nende pealt vastav kindlustusmaks samas suuruses, kui tööloldud päevade eest.

2) Töötatöölise tasu, mille pealt kindlustusmaks võetakse, ei tohi madalam olla kinnitusameti poolt kindlaks määratud mustatöölise keskmise päevapalga määrast, sest siin tuleb arvestada haiguste rohkusega ja sagedase arstiabi tarvitamisega halbades töötingimustes töötavate hädaabitöölise seas, rääkimata sellest, et hädaabitöölisele satuvad tihti poole tööjõulised ja haiged inimesed.

Hädaabitöölisele tööle võtmise juures ei arvestata töölise oskuse ja töövõimega. Tööle võtmise juures on mõõduandvaks kodaniku majandusline kitsikus, mis peab sarnane olema, et see abiandmise ükskõik missugusel viisil, hädavalajalikuks teeb.

Kollektiivlepingud 1928.—1931. a.

Kollektiivlepingute kohta tuleb kõigepealt tähendada, et need on meil tegelikult elus palgaliste töötingimusi korraldavate teguritena siiani üldiselt tuntud vähe. Seda niihästi enne Kollektiivlepingute seaduse vastuvõtmist Riigikogu poolt (26. III. 1929), mil maksev Tsiivilseadus ja Tööstusliku töö seadus nägid ette vaid isiklike töölepinguid, samuti peale Kollektiivlepingute seaduse vastuvõtmist.

Juba enne Kollektiivlepingute seaduse vastuvõtmist sõlmitud, hilisemate, ulatuselt ja mõju poolest tähtsamate kollektiivlepingutena on teada Tallinna rätsepatöölise ühingu poolt Tallinnas ning trükistöölise ametiühingute poolt Tallinnas ja mõnes provintsilinnas sõlmitud lepingud. Neist trükistöölise kollektiivleping kaotas, teatavasti, maksuse 1928. a. kevadel samal ajal puhkenud trükistöölise üldstreigi tagajärjel,

s. o. enne kui Kollektiivlepingute seadus astus jõusse.

Ajal, mil puudus veel Kollektiivlepingute seadus, neil lepingutel puudus seaduslik alus ja kohtulik kaitse. Nii, näiteks, lepingu tingimuste murdmise korral puudus lepingu murdjalt kahjutasu nõudmise võimalus. Nii oli kollektiivlepingutel tol ajal vaid teatud moraalne jõud.

26. III. 1929. a. seadus asetab kollektiivlepingud seaduslikule pinnale. Selle seaduse § 1 järgi (R.T., 1929. a., nr. 33) kollektiivlepingute all tuleb mõista „Kokkulepet ühelt poolt tööliste ühingu või mitme ühingu ning teiselt poolt tööandjate ühingu või mitme ühingu või üksikute tööandjate vahel töölepingute tingimuste kohta, millistele peavad vastama töölepingud asjaosaliste isikute vahel.“

Kollektiivlepingute seaduse vastuvõtmisest saadik kuni siiani on maksvusel olnud üldse 7 kollektiivlepingut. Need kõik on sõlmitud tööandjatega Tallinna ja Tartu rätsepatöölise ametiühingute poolt. Neist 2 oli sõlmitud Tallinnas juba enne Kollektiivlepingute seaduse vastuvõtmist. Hiljem ettevõtjatega sõlmitud viiest lepingust 3 lepingut on sõlmitud Tallinna rätsepatöölise ühingu ja 2 — Tartu rätsepatöölise ametiühingu poolt.

Kuna sõlmitud lepingute arv on piiratud, on otstarbekohane käsitada igat neist eraldi.

Hiliseim, enne 26. III. 1929. a. seaduse vastuvõtmist Tallinna rätsepatöölise ühingu poolt tellitud töö peale sõlmitud kollektiivleping hakkas maksma 15. IV. 1928. a. Leping sõlmiti Tallinna rätsepmestrite ametiühinguga ühe aasta peale, 3-kuulise etteütlemise õigusega. Leping võis automaatselt kesta edasi juhul kui kumbki pool pole öelnud lepingut üles.

Selle lepinguga määrati kindlaks rätsepmestrite (tellitud töö äripidajate) vahetalitusel klientide tellimiste peale valmistatava riietuse õmbluse hinnad (tellitud töö hinnad). Peale selle, Tallinna rätsepmestrite ametiühing kohustus tööd andma ainult Tallinna rätsepatöölise ühingu liikmetele; viimased kohustusid aga omaltpoolt võtma tööd

vastu ainult Tallinna rätsepmestrite ametiühingu liikmeilt.

See leping kaotas maksvuse 1931. a. kevadel, kuna vahepeal mitmed rätsepmestrid olid lahkunud oma ametiühingust ja olid seega vabanenud ka lepingu täitmise kohustusest.

Likvideeritud lepingu asemel Tallinna rätsepatöölise ühingu sõlmis 14. mail 1931. a. uue lepingu, sõlmides aga seekord lepingud iga rätsepmestriga eraldi, kokku 25 ettevõtjaga. Sama aasta juunis ja novembris sõlmiti sama leping veel 4 ettevõtjaga.

Leping sõlmiti 2 aasta peale, ühekuulise etteütlemise õigusega. Leping võib tähtaja saabumisel kesta automaatselt edasi 2 aasta kaupa, kui kumbki pool pole lepingut öelnud üles.

Endises lepingus ettenähtud palgatarifi normid jäid tellitud töö peale sõlmitud uue lepingu järgi muutumatult maksma. Uue lepingu tingimused on aga siiski mitmeti endistest erinevad ning töötasu normide korraldamise ja töötasu väljamaksmise suhtes teatud määral uudsed. Nii, ettevõtjad kohustuvad uue lepinguga 7 päeva jooksul, arvates lepingu allakirjutamise päevast, seadma sisse palgaraamatud ja palka pidama kinni mitte üle 2 nädala. Peale selle, elumaksumuse tunduva languse või tõusu puhul tükitöö tariifi normid tulevad lepingu kohaselt võtta poolte vahel revideerimisele. Sellest, praegu maksvast lepingust jäeti aga välja tingimus, mille järgi endise lepingu kohaselt Tallinna rätsepatöölise ühingu liikmetel oli keelatud töötamine väljapoole lepingu vahekorda jäänud rätsepmestrite (ettevõtjate) juures. Nii on uus leping rätsepatöölisele mitmeti soodsam.

Tuleb muide tähendada, et selle lepinguga kindlaksmääratud palgatariffist peetakse kinni võrdlemisi korralikult, vaatamata majanduslikule surutisele ja üldiselt valitsevale palganormide kärpimise kalduvusele. Tallinna rätsepatöölise ühingu tõendusel on pandud töötasu normide kärpimist tähele vaid II ja III klassi ärides ja sedagi väiksemate tööde juures.

Hiliseim, enne 26. III. 1929. a. seaduse vastuvõtmist Tallinna rätsepatöö-

liste ühingu poolt n. n. laagritöö peale¹⁾ sõlmitud kollektiivleping hakkas maksmata 1928. a. aprillis. Leping sõlmiti ühe aasta peale, kolmekuulise etteütleamise õigusega. Leping võis kesta automaatselt edasi, kui kumbki pool ettenähtud tähtajal pole öelnud lepingut üles. Leping sõlmiti esialgu 9 ettevõtjaga (äriga), hiljem hakkas see maksmata veel ühe uuesti asutatud äri kohta.

Sisult tähtsad olid ses lepingus vaid 2 punkti. Esiteks — lepinguga pandi maksmata üldine palgatariif. Teiseks — lepingu järgi pooled kohustusid: üks pool tööd mitte andma, teine aga — tööd mitte võtma neilt, kes polnud sidunud end kollektiivlepinguga. Lepinguliseks puuduseks oli aga, et lepingus polnud nähtud ette kahjutasu lepingu rikkumise korral.

1931. a. kevadel sõlmis Tallinna rätsepatöölise ühing laagritööde peale kaks uut kollektiivlepingut: ühe valmisriiete kaupluste pidajatega — arvult 5 ettevõtjaga, teise lepingu aga — n. n. laagritöö hange-ettevõtjatega,²⁾ arvult 20 ettevõtjaga.

Uus valmisriiete kauplustega sõlmitud leping on sisult eelmisest lepingust erinev ja tunduvalt laiaulatuslikum. Ettevõtjad kohustusid, kõigepealt, endiselt tööd andma ainult Tallinna rätsepatöölise ühingu liikmetele; vastaspoolne kohustus, mille järgi endise lepingu kohaselt Tallinna rätsepatöölise ühingu liikmed keeldusid tööd vastu võtmast väljaspool lepingu vahekorda seisvatelt äridelt, jäi uuest lepingust välja. Peale selle lepingu allakirjutajad ettevõtjad kohustusid 7 päeva jooksul, arvates lepingu allakirjutamise päevast *seadma sisse seaduslikud palgaraamatud*, kus peale muu ilmingimata tuli märkida

¹⁾ Laagritöö — töö ettevõtja materjalist valmisriiete äride lattu.

²⁾ Mõned valmisriiete kauplused annavad õmblustöö (laagritöö) välja rätseppadele vahetalitajate kaudu, keda nimetatakse hange-ettevõtjateks. Hange-ettevõtja saab valmisriieteäriks tarvilikud materjalid, teeb tavaliselt ise juurelõikusetöö, annab töö juurelõigatult õmblemiseks rätseppadele edasi ja võtab neilt töö vastu edasitoimetamiseks äridele müügiks. Töötasuks hange-ettevõtja saab ülikonna pealt 3 kr. Tallinna hange-ettevõtjate vahetalitust kasutavad muide paljude provintsilinnade valmisriiete müüjad.

iga töölise kohta tehtud töö tasu, töö hulk, tükitöö hind ja tunnipalga norm.

Töötasu väljamaksmise kohta pandi selle lepinguga maksmata järgmine kord: vähemalt 4 korda aastas (lihavõtte laupäeval, 23. juunil, 15. oktoobril ja 24. detsembril) ettevõtjad kohustusid täielikult maksmata välja tasumata töötasu summad. Igal jaanuari, veebruari, juuli ja augusti laupäeval ettevõtjad kohustusid nädala teenistusest tasuma vähemalt 50%, teistel kuudel aga vähemalt 75%.

Sama lepingu järgi ettevõtjad kohustusid maksmata Tallinna rätsepatöölise ühingule lepingu rikkumise puhul 1.000 kr. kahjutasu. See leping sõlmiti 2 aasta peale ühekuulise etteütleamise õigusega. Kui aga kumbki pool lepingut üles ei ütle, kestab see automaatselt 2 aasta kaupa edasi.

Laagritöö hange-ettevõtjatega sõlmitud leping on kõigi tingimuste suhtes eelmise lepingu sarnane, peale kahe erandi. Esiteks — kahjutasu summa on selle lepingu järgi 500 kr. 1.000 kr. Teiseks — Tallinna rätsepatöölise ühing jättis enesele õiguse, mille järgi lepingu võib öelda üles igal ajal. Eelmises lepingus seda õigust ei olnud nähtud ette.

Tartu rätsepatöölise ametiühingu poolt sõlmiti esimene kollektiivleping, peale kollektiivlepingu seaduse jõusse astumist, 24. IV. 1931. a. See leping sõlmiti ametiühingu ja 8 ettevõtja vahel. Ühes kollektiivlepinguga pandi maksmata ka tööhindade tariif. Tariifi kohta lepiti selliselt kokku, et see võib muutmisele tulla juhul, kui elumaksumus Riigi Statistika Keskbüroo arvutuse kohaselt 10 punkti võrra on tõusnud ehk langenud. Olulisemad lepingu punktid on veel järgmised: ettevõtjad kohustusid tööliste andma välja tööinspektori poolt kinnitatud vormi kohased tööliste isiklikud palgaraamatud ja töötasu pidama kinni mitte üle 2 nädala.

Peale selle, ettevõtjad kohustusid teatama oma töölistele, et nad 7 päeva jooksul, lepingu allakirjutamise päevast arvates, astuksid Tartu rätsepatöölise ametiühingusse, vastasel korral aga kohustusid loobuma nende tööjõu kasutamisest. Sama lepinguga kohustas aga

ka Tartu rätsepatöölise ametiühing oma liikmeid tööd võtma vastu ainult ettevõtjatelt, kes sõlmitud kollektiivlepingu kaudu astusid ametiühinguga lepingu-vahekorda ja pidama igauks mitte rohkem kui ainult ühe õpilase. Lepingus oli nähtud ette kolmeliikmeline vahekohus lepingu alusel kerkida võivate tülküsimuste lahendamiseks. Lepingu kindlustuseks oli nähtud ette kahjutasu lepingu murdmise korral ettevõtjate poolt 250 kr., ametiühingu poolt aga 100 kr. Mõlemal korral kahjutasu summa pidi makstama Tartu linna lastevarjupaiga kasuks.

Lepingu kestuse kohta lepiti muuseas kokku, et juhul, kui lepingu sõlmimisel valitsev streik (boikott?) lõpeb tööliste kaotusega, ei ole see leping kummalegi poolele maksev.

See lepingu punkt saigi lepingule saatuslikuks. Rätsepatöölise streik lõppes kactusega, mille tõttu tuli 7. VI. 1931 sõlmida uus leping (leping sõlmiti 11 ettevõtjaga) rätsepaile halvematel tingimustel. Kõigepealt puudub uuel lepingul sanktsioon. Lepingus pole nähtud ette kahjutasu lepingu rikkumise korraks, ja seepärast realselt ei ole sel lepingul tähtsust. Selle lepingu alusel ongi olnud mitmel juhul konflikte, kuid sanktsiooni puudusel leping ei ole suutnud pakkuda kahjukannatajale olulist kaitset. Peale selle, tööhindade tariifi normid on mitmeti madalamad endisest, õpilaste küsimus jäi lepingust hoopis välja jne. Uue lepingu järgi ettevõtjad kohustusid töötasu maksuma välja iga nädal. See on uue lepingu järgi nähtavasti ainuke paremus.

Eestimaa Haigekassade Liidu X kongress

9. ja 10. aprillil 1932. a. N. M. K. Ü. ruumes (Lai tän. nr. 1).

Kongressi esimene päev.

I. Kongressi avamine.

Kongressi avas kell 10,50 Eestimaa Haigekassade Liidu esimees *A. Tammemägi*, kes konstateerib, et kongress on otsusevõimeline, kuna kohal on saadikuid üle poole liidus olevatest haigekassadest. Tervitab kokkutulnuid, soovides kongressile edurikast ja asjalikku tööd.

II. Kongressi juhatause, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimine.

Kongressi juhatajaks valiti häälteenamusega *A. Linnomägi* — Tartu üldhaigekassast, kes asub kongressi juhutama; abijuhatajaks *M. Toom* — Tartu üldhaigekassast.

Sekretäärideks valiti ühel häälel: *E. Keskpäik* — Narva üldhaigekassast, *P. Paal* — Viljandi haigekassast „Abi“, *J. Virk* — Tartu üldhaigekassast ja Liidu sekretär *B. Peelman*.

Mandaatkomisjoni valiti neli liiget: *V. Neumann* — Võru-Petseri üldhaigekassast, *M. Peterson* — Rakvere üldhaigekassast ja *R. Räästas* — Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse haigekassast.

III. Kongressi päevakorra kinnitamine.

Kongressi päevakord võeti vastu E. H. Liidu juhatause poolt kokkuseatud kujul.

IV. Haigekassade aruanded kohtadelt.

Esimesena kandis ette *Narva üldhaigekassa* tegevuse kohta kongressi saadik *A. Mägi*. Ettekandest selgus, et haigekassa moodunud 1931. a. tegevus lõppes üldise — 12.000 kr. — puudujäägiga. Ülekulutus pea-

miselt on tekkinud kassaliikmete arstimise korralduse alal. Ainult gripihaigeid oli 35% haigete üldarvust. Novembrikuus haigekassa alla arvatud hädaabitöölise kindlustamine on viinud haigekassa majandusliselt raskesse seisukorda. Keskmiselt kuulub haigekassa alla umbes 100 hädaabitöölise. Suur hulk hädaabitöölisi juba tööleasumisel kannatasid krooniliste haiguste all ja haigekassa alla arvamise asusid nad kohe haigekassat kasutama. Hädaabitöölise ravimiskulud ja neile väljamakstud haiguserahad on mitu korda suuremad, kui sisse makstud. Valitsuse poolt hädaabitöölise haiguskindlustamiseks määratud toetus 2 prots. päevas, alates 1. märtsist s. a., ka ei päästa seisukorda. Haigekassale tuleb toetust märtsikuu eest 100 kr. ümber. Kuigi hädaabitöölised on haigekassa all novembrikuust m. a., on vabariigi valitsus otsustanud toetust määrata 1. märtsist ja seega haigekassa kolme kuu toetusest ilma jätnud, kuigi hädaabitöölise tuli kohe arstida ja neile abiraha maksta.

Narva arstidega tuli arstimislepingut jätkata endise lepingu alusel — vaba arstivaliku põhimõttel, kusjuures arstidele tasutakse kindel summa 1 kroon iga Narva kassaliikme pealt kuus.

Arsti visiidi keskmine hind 1931. a. oli 61,5 senti.

Käesoleva aasta jaanuarikuu haigekassa tegevus lõppes 1500-kroonilise puudujäägiga. Ka veebruari- ja märtsikuude kulud on tuludest suuremad.

Kulused on vähendatud haigekassa valitsemise alal. Kassateenijate palkasid on üldiselt kärbitud.

Aasta algul haigekassale allus ettevõtteid: Narvas — 93, kassaliikmeid 678; maakonnas — 37, kassaliikmeid 1080; kokku 130 ettevõtet 1758 kassaliikmega ja 2042 abiõiguslike perekonnaliikmega.

Kokkuvõttes peab tõendama, et üldine majandusline kitsikus, tööliste palkade vähendamine on kassa sissetulekuid tunduvalt vähendanud, kuna aga arstimise kulud on endised, ehk veel suuremaks kasvanud. Eriti aga teeb kulusid juurde nimetatud hädaabi-tööliste kinnitamise.

Kategooriliselt tuleks nõuda uue haigus-kindlustuse seaduse ja teiste sotsiaalseaduste maksmapanemist.

Rakvere üldhaigekassa aruandega esines V. Luksepp, kes toonitas, et 1931. a. oli *Rakvere Üldhaigekassale* üks õnnelikumatest, mis võimaldas kassale isegi 400 kr. ülejääki. See ülejääk on saavutatud arstiabi ümberkorraldamise teel ja missugune ümberkorraldamine ei ole veel praegu lõpule viidud. Abirahad makstakse $\frac{1}{2}$ palgast pühapäevade, tööpäevade ja esimeste haiguspäevade eest. Haigekassa sissetulekud on vähenenud liikmete vähesuse tõttu. Ettevõtteid töötavad väiksema arvu töölistega. Käitiste arv on selle vastu aga suurenenud. Kõige suurem ettevõtte on 40 töölisega. Iga ettevõtte kohta tuleb keskmine k.-liikmete arv 5. Kuigi kassaliikmete arv vähenes, on haigete arv suurenenud. Kaotsiläinud tööpäevade arv suurenes 13,78% võrra.

Arstidega on vahekorid praegu kõige parem. Rakvere Üldhaigekassa leiab, et ambulatoorne arstimisviis, mis üksikutele juhtumistele palju maksma võib minna, ei ole küllalt otstarbekohane, mille tõttu tahetakse Vanamoisa põlevkivikaevanduse juures olev ambulatoorium ära kaotada. Kassaliikmete keskmine teenistus on vähenenud keskmiselt üle 5%. Teadaanded haigekassale on korralikumaks muutunud, kui varem. Perekonnaliikmetele antakse arstiabi õige piiratult. Kinnituskasutamine tasuti haigekassale võrdlemisi korralikult. Haigekassade volinikkude valimises võeti ette muudatus, kuna valida saavad ainult need, kes tegelikult valimiskoosolekust osa võtavad — ning valivad volinikke vastavalt koosolekust osavõtnute arvule. Kassa valitsemise kulud on suured. 1931. a. olid valitsemise kulud 18%.

Tartu üldhaigekassa tegevuse aruandega esines K. Lakk, kandes ette, et haigekassa on töötanud 1931. a. puudujäägiga. Puudujäägid olid tingitud sellest, et kassaliikmete palgad on langenud ja haigekassale on tulnud lisa-väljaminekud suguhaiguste arstimisega, mida enne tegi riik. Abirahasid antakse Tartu Üldhaigekassas kolmandast haigusepäevast alates, kusjuures abirahad on liigitatud perekonnaseisu järele. Perekonnaliikmetele antakse arstiabi piiratult. Kinnitusühisusega on vahekorid muutunud paremuse poole. Kinnituskasutamine kättesaamises on paranemine olnud ja antakse teateleht vorm nr. 2 korralikult. Haigekassa alla kuuluvate töoasutuste arv oli aasta alul 675, tuli juurde 106, arvati haigekassa alt välja 65. Aasta lõpuks jäi haigekassa alla 716 tööstust. Kassaliik-

meid oli keskmiselt 4.000. Kassaliikmete arv oli suvel suurem, kuna talvel jällegi vähenes.

Uderna suvekolonii ja hambaarstimiskabinetti on töötanud rahuloldavalt ja ravi tulnud odavam, kui see oleks võinud olla, eraasutusi tarvitades.

Haigekassal on läbirääkimine arstidega anda neile ravimine teatud paushal summa eest kätte.

Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse haigekassa 1931. a. tegevuse kohta esines lühikese ülevaatega F. Kauks, kes teatas, et K.-Järve haigekassa, kui vabrik haigekassa erineb teistest haigekassadest oma tegevuse ja arstiabiandmise suhtes. Haigekassal oli aasta jooksul keskmine liikmete arv 1.200 kuni 1.300. Võrreldes eelmiste aastatega, möödus 1931. a. rahuloldavalt. Aasta lõppes 320 kr. puudujäägiga, kuna 1930. a. oli haigekassal puudujäägi 1.000 kr. ja enne seda isegi 4.700 kr. Möödunud aasta kolm kuud andsid rahuloldavaid tagajärke. Tekkis puudujääk suve kuudel. Arstimine on ettevõtte käes. Iseäranis suurt kulu tekitab perekonnaliikmete ravimine. Perekonnaliikmeid tuli saata Tartu ülikooli kliinikusse ja teiste ravimisasutustesse, mis suuremaid väljaminekuid tekitas. Ravimise normides pole kärpimisi ette võetud. Haigekassa volikogu on otsustanud kärpida asjaajaja palka. Haigekassa juhatus võttis maha asjaajaja kolmeteistkümmet kuu palk. Volikogu leidis, et sellest on vähe ja kärpis asjaajaja palka 120 krooni peale kuus. Enne asjaajaja palk oli 150 kr. kuus. Kärbiti ka hambaarsti palka.

Haigekassa tagavara kapital 31/XII oli 20.500 kr. Kassa töö näitab tagasi minevat ja tulevikus ei ole ka paranemist ette näha.

Viljandi haigekassa „Abi“ aruandega esines Th. Jürgenson. Haigekassa tegevus aruande aastal oli mitmekülgne, kuna haigekassa sisemises elus suuremad muudatused esile tulnud. Kassavolinikkude peakoosolek otsustas 1. aprillist alates arstiabiandmise oma kätte võtta, mis ka teostamist leidis. Sellest tingituna oldi senisest korterist Viljandi linavabriku ruumidest sunnitud lahkuma ja mu-retseti omale uued avaramad ruumid haigekassa alla. Arstiabi läbiviimiseks tuli Viljandi Arstide Seltsiga, apteekidega ja samuti maal asuvate arstide ja apteekidega üksikult vastavad lepingud sõlmida ja soodsamaid tingimusi kaubelda, mis ka õnnestus, kuna apteegid annavad 30% hinnaalandust. Kuid tuleviku väljavaated pole kuigi head, kuna majandusline kitsikus ei jäta oma mõju ka haigekassa peale avaldamata.

Haigekassa alla kuuluvate ettevõtete arv oli aasta lõpuks 130. Kassaliikmete arv oli aasta alul 781 ning aasta lõpuks 833 liiget.

Aasta jooksul tekkis kaks protsessi Eesti Tööliste Kinnitusühisusega, kuna vahekorid sellega jätab mõndagi soovida, kuna kinnitusühisus oma kohustusi püüab haigekassa peale veeretada.

Üheks suureks sündmuseks oli Rõika Ühishaigekassa liitumine Viljandi haigekassaga. Sellest ühinemisest on teatud paremus selles mõttes, et kassa liikmeskond suureneb ja kassa

selleläbi tugevneb. Kassa rahaline seisukord on praegu halb, selle tõttu, et haigekassa on kuni käesoleva ajani võimaldanud igasuguse ravi ja abiraha on makstud kuni k/o. aasta 1-se aprillini ½ päevapalgast.

Narva Kalevivabriku tegevusest kõneles *N. Aleksandrov*, kes tõi esile statistilisi andmeid haigekassa tegevusest ja näitas, et haigestumisi oli üldse 317, millega kaotsi läks ja tuli haigekassal tasuda abiraha 4.777 tööpäeva eest. Iga meesliikmele tuli keskmiselt maksta 1,58 kr. ja naistele 1,22 kr. abiraha, arvestades liikmete ¼ päevapalga suurusest. Sünnitajatele makseti terve päevapalk, mis tegi keskmiselt välja kr. 2,24 päevas. Valitsemise kulud ühes Liidu liikmemaksuga olid kokku 621,18 kr. Aasta tegevus lõppes üldse kr. 625,80 ülejäägiga. Ravimist antud ettevõtte poolt suuremal määral, kui seaduses ettenähtud. Eelmistest kassa aruannetest selgus, et haigekassad, kes liikmete ravimist oma peale on võtnud, kõik ravimiskapitalis puudujäägiga on töötanud, kuna Narva kalevivabriku haigekassal seda ei olnud ja mis on kassale paremuseks. Peale selle tähendas aruandja, et üldiselt on märgata, et haigekassade vaherkord käitiste omanikkudega, arstidega, kinnitushisusega ja lõpuks ka kassaosalistega on halb. Ei saavat ka küllalt paikapidavaks pidada kõiki kinnitushisuse seletusi ja otsusi, milliseid riigikohus on tühistanud. Üldiselt peaksid haigekassad kainele ja kaaluvale toimetama koos asutistega — nagu näiteks E. T. Kinnitushisusega.

L. Johanson: Ettekannetest selgub, et haigekassades on puudujäägid majanduslistel põhjustel, millest on tingitud haigestumiste arvu suurenemine, kuna kassa sissetulekud on kahanenud liikmete arvu vähenemise tõttu. Mõned haigekassad on läbi tulnud ilma puudujäägita, mis imetegu on. Kui puudujäägid tekkivad, võiksid haigekassad tagavarakapitalist võtta, selles pole ju mingit kuritegu. Kassa liige peab abi saama, kuigi tuleb võtta teistest summadest. Hädaabitöölised peaks kuuluma haigekassa alla. E. H. Liit on astunud abiandmiseks samme ministeeriumi ees. Haigekassade ja kinnitushisuse vaherkord läheb normaalsemaks, mis peas ka olema; samuti peaks ka arstidega vaherkord olema hea. Palkade kärpimine ei ole korralik nähtus, samuti ka see, kes tööliste organisatsioonid hakkavad oma teenijate palku vähendama. Osa haigekassadest on Liidu tegevusest eemale jäänud, mida ei saa kuidagi normaalseks nähteks lugeda. Paljude hulgas valitseb loidus. Ka juhtivate tegelaste juures on hoolimatus asja vastu. Maal on haigetele abiandmine nõrk. Isegi Vene ajal semstvo andis paremat abi. Kogukonnad ja asutused, kelle ülesannete hulka arstiabiandmine kuulub, ei täida omi ülesandeid.

Võeti vastu resolutsioonid:

Haigekassade X kongress, märkides seda kurba asjaolu, et tööpuudus on tõrganud Eestis suure osa töölist ja teenijaid äärmisesse viletsusse ja tööpuudusesse, ja et tööpuuduse vastu mitte tõsiselt ei võidelda, ega töötute toetamist ei teostata,

leiab, et

1) tuleb maksta panna tööpuuduse vastu kindlustamise seadus, riikliku ja sotsiaalkindlustuse põhimõtete alusel;

2) tuleb maksta panna lasterikaste kehvide perekondade toetamise seadus, mille alusel antakse toetust vaeste ja kehvide laste kasvatamiseks, alates sündimisest kuni kooliea ja tööpilasea lõpuni;

3) tuleb korraldada kehvide ja puudustkannatajate kodanikkude toetamist, kuni kindlustusseaduse jõusse astumiseni;

4) tuleb hoolekandeseaduse täies ulatuses ja viivitamata ellu viia;

5) tuleb teostada vanaduse ja töövõimetuse vastu, leskede ja vaestelaste kindlustamine;

6) tuleb ka omavalitsustel asuda sotsiaalpoliitiliste ülesannete teostamisele.

Nende seaduste elluviimise eest võitlemine on tööliklassi poliitiliste, kutseliste, majandusliste ja kultuuriliste organisatsioonide üks esimestest ülesannetest.

Haigekassade X kongress leiab, et

uue haiguskindlustuse seaduse maksmapanekuga tuleb kiirustada, kuna üldise haiguskindlustuse järgi on tungiv tarvidus.

Haigekassade X kongress, märkides, et kehvidele kodanikkudele, kes haigekassa liigeteks ei ole, arstiabi saamine linnas ja alevis, eriti aga maal väga raske on, maal arstiabi korraldus puudulik on,

juhüb sellele tõsiasjale tervishoiu ja hoolekande peavalitsuse ja kogukonna omavalitsuste, kelle ülesannete hulka see kuulub, tähelepanu.

Resolutsioonid võeti ühel häälel kongressi poolt vastu.

V. Aruanded Liidu tegevusest ja 1931. a. kassa aruande kinnitamine.

Aruanded Liidu tegevusest kandis ette E. H. Liidu abiesimees V. Luksepp.

Aruandja andis üksikasjalist seletust nende puuduste kohta, mis Liidu asjaajamise revideerimise ajal ilmsiks on tulnud, kusjuures selgus, et puudused olid selles, et mõned abiaramatud mitte õigel ajal ei peetud ja järelejäädud olid, kuna rahalistes asjades korra tasi ei olnud.

Sõna võeti veel selle kohta, et haigekassadele ei saadeta viimasel ajal ärakirjasid Liidu juhatuse koosolekute protokollidest, ega ei avaldata neid „Töö ja Tervises“ ja et liidu kirjad on viimasel ajal väljaläänud ainult sekretäri allkirjaga, arvatavasti sellepärast, et juhatuse liikmed on kõik väljaspool Tallinna.

Liidu tegevuse ja rahaline aruanne võeti kongressi poolt ühel häälel vastu.

Mandaatkomisjon teeb teatavaks, et kongressil on esitatud 13 haigekassat 23 hääleõiguslise saadikuga ja 5 saadikut sõnaõigussega.

1) Balti Puuvillavabriku haigekassast: Eduard Rosenberg, August Loorits;

2) Tartu üldhaigekassast: August Linnomägi, Karl Lukk, Mihkel Toom, Jaan Virk.

3) Narva üldhaigekassast: Evald Kesepaik, Aleksander Mägi.

4) Narva Kalevivabriku haigekassast: Konstantin Anton, Nikolai Aleksandrov.

5) Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse haigekassast: Feliks Kauks, Rudolf Räästas.

6) Rakvere Ühishaigekassast: Mihkel Peterson, Voldemar Luksepp.

7) Viljandi haigekassast „Abi“: Paul Paal, Theodor Jürgenson.

8) Võru-Petseri haigekassast: August Ermel, Viktor Neumann.

9) Valga haigekassast: Johan Ilves.

10) Port-Kunda Tsemendivabriku haigekassast: Roman Mikkos.

11) Põltsamaa Ühishaigekassast: Magda Kongas.

12) Paide Ühishaigekassast: Karl Õebius.

13) Tallinna Sadamatöölise haigekassast: Juhan Meltsas.

Sõnaõigusega osavõtjad:

1) Balti puuvillavabriku haigekassast: Aleksander Kleius.

2) Mitteliitunud haigekassade esindajad: a.-s. „Kütte-Jõud“ põlevkivikaevand. haigekassast: juh. esimees R. Plutus, abiesimees A. Tallermann, asjaajaja N. Volkov.

3) E. H. Liidu sekretär: B. Peelman.

Peale selle võtavad kongressist sõnaõigusega osa: Hariduse- ja sotsiaalminist. sotsiaalkindlustuse osakonna abidirektor E. Nerep, vanem tööinspektor J. Põllupüü, III jsk. tööinspektor O. Vuht, IV jsk. tööinspektor A. Veidenbaum, II jsk. tööinsp. Roode, I jsk. tööinsp. abi Koppel, „Töö ja Tervise“ toimetaja L. Johanson, Liidu juhatus liige A. Tamme-mägi, Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse asjaajaja Jänes.

Tervitustelegrammid kongressile saabusid Paide ja Kuresaare ühishaigekassadelt.

VI. Liidu 1932. a. liikmemaksu kindlaksmääramine ja eelarve kinnitamine.

Liidu 1931. a. rahalise aruanded ja 1932. a. eelarve kandis ette V. Luksepp.

Liidu 1931. a. rahalise aruande kinnitas kongress ühel häälel.

Otsustati suurendada sekretäri palka 70 kr. peale kuus ja „Töö ja Tervise“ talituse tasuks 20 kr., kokku: 90 kr. kuus.

Lahtiseks jäeti küsimus, mis ajast alates uut sekretäri palka arvestama hakata, kas 1. jaanuarist või 1. aprillist 1932. a.

Häälteenamusega usaldati selle küsimuse lahendamise E. H. Liidu juhatus hooleks.

Liidu 1932. a. eelarve tasakaalustati 2.860 kr. peale.

Kongressi teine päev.

Kongressi teine päev algas kell 9.15 homm. Juhatas A. Linnomägi.

VII. Liidu põhikirja muutmise.

E. H. Liidu juhatus liige K. Lukk teeb põhikirja muutmise kohta teatavaks, et esimene Liidu põhikirja on olnud väga laialine, ei olnud nii palju saadikuid, kui põhikirja ettenäeb. Liidu nõukogu on ülearune. Nõukogu võiks ära kaotada ja suurem juhatus moodustada. Juhatus valida kongressi poolt. Põhikirja muutmise asjus on pööratud haigekas-

sade poole. Parandusettepanekuid on tulnud kahelt haigekassalt: Balti puuvillavabriku ja Viljandi haigekassalt „Abi“. Loeb ette Balti puuvillavabriku ja Viljandi haigekassa „Abi“ parandusettepanekud põhikirja muutmiseks. Tegelik elu näitab, et Liidu nõukogu tarvis ei ole. Liidu nõukogu on kokkukutsutud, et täita põhikirja nõuet. Tema tegevus on ainult Liidu juhatus valimine.

Paneb ette Liidu nõukogu ära kaotada ja moodustada suurema liikmete arvuga juhatus.

N. Aleksandrov: ettepanek on väga asjalik. Teeb ettepaneku Liidu juhatus valida 3 aasta peale ja 6 liiget. 2 liiget langevad igal aastal loosi läbi juhatuses välja ja nende asemele valitakse uued.

Th. Jürgenson pooldab 3 a. järgi kongressi pidamist ja nõukogu alles jätmist, et see käiks aastast üks kord koos.

F. Kauks leiab, et juhatus valimine kolmeks aastaks on liig pikk aeg. Tuleb arvestada juhatus suure tegevusega.

N. Aleksandrov: Nõukogu alles jätta. Juhatusse valida 6 liiget ja 2 kandidaati. Igal aastal langeb 2 liiget juhatuses välja ja nende asemele valitakse igal aastal uued liikmed. Uus juhatus valimise kord hakkaks maksma tuleval aastal.

Th. Jürgenson: Iga-aastane kongress läheb kalliks — saadikute kulud on suured.

V. Luksepp teeb ettepaneku Liidu juhatus valida 5 liikmeline ja igal aastal uus juhatus valida. Juhatus liikmeid valida kongressi poolt.

R. Räästas: Ei ole tähtis igal aastal uute juhatus liikmete valimine. Uued liikmed ei ole nii vilunud omas asjas. Juhatus koosseisus peaks ½ endiseid olema.

E. Rosenberg: On suur praktiline tähtsus, kui juhatus liikmed valitakse kolme aasta peale. Liidul tuleb sagedasti projekte ja seadusi väljatöötada. Uus juhatus ei ole nii vilunud omas asjas, on teistsuguste vaadetega, — tekkivad raskused.

K. Lukk ei poolda rohkem, kui ühe aasta peale juhatus liikmete valimist. Juhatus tuleks valida 5 liikmeline.

Püsima on jäänud kaks ettepanekut:

1) valida Liidu juhatus 5 liikmeline ja igal aastal valida uus juhatus kongressi poolt;

2) valida 2 aasta peale juhatusse vähemalt 4 liiget. Liikmed langevad enne tähtaega juhatuses välja, kui kongress nad ära kutsub, ehk ka siis, kui haigekassa, mille juurde juhatus liige kuulub, astub Liidu koosseisust välja. Liidu juhatus valib enda keskelt iga aasta peale ühe juhataja.

Hääletamisel sai esimene ettepanek 10 häält ja teine 9. Seega on esimene ettepanek kongressi poolt vastu võetud.

Liidu juhatus poolt on ette pandud muuta järgmised põhikirja paragrahvid:

§ 13. Liidu tegevust juhivad: a) Liidu kongress ja b) Liidu juhatus.

§ 14. Liidu kongress määrab Liidu tegevuskava, valib Liidu juhatus ja revisjonikomisjoni, ja edasi endises redaktsioonis.

§ 15. Täheanduses kustutada „Liidu nõukogu“ ja asetada „½ liitunud haigekassadest“.

§§ 26 ja 27 kustutada.

§ 28. Liidu juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmed, ja edasi endises redaktsioonis.

§§ 29, 30, 31 ja 32 kustutada.

§ 33. Päeva- ja söidurahad ning äravii-detud tööaja tasu juhatuse ja revisjonikomisjoni liigetele, ja edasi endises redaktsioonis.

Tähendus kustutada.

§ 34. Liidu juhatuse on Liidu täidesaatev asutus, tema ajab asju Liidu põhikirja, kodu-korra ja kongressi otsuste põhjal ja annab oma tegevusest aru Liidu kongressile, ja edasi endises redaktsioonis.

Tähenduses kustutada „ja nõukogu“.

§ 35. Liidu juhatusse valib Liidu kongress, ja edasi endises redaktsioonis.

Tähendus I. kustutada „nõukogu“ ja ase-tada „kongress“.

§ 46. Liidu juhatuse ja revisjonikomisjon, ja edasi kuni lõpuni endises redaktsioonis.

N. Aleksandrov teeb ettepaneku täiendada § 15 lõpu osa lausega: „ja mitte hiljem, kui esimeseks maiks“.

E. Rosenberg arvab, et kongressi saadiku-tekts võib valida ainult volinikkude hulgast.

A. Linnomägi: Balti puuvillavabriku ette-panek muudab meie senist tegevust tunduvalt, siis ei tohiks ka asjaajajaid kongressile saata.

Liidu juhatuse poolt esitatud parandus-ettepanekud põhikirja muutmise kohta võeti kongressi poolt vastu.

Liidu juhatusele tehti ülesandeks otsustele vastavalt põhikiri redigeerida ja ärakinnita-miseks esitada.

VIII. Valimised põhikirja järele.

Nõukogu otsustati valida 9 liikmeline. Valimisi otsustati toimida kinniselt, sedelitega hääletades. Hääletelugejateks on mandaatko-misjoni liikmed: V. Neumann, A. Mägi, M. Peterson ja R. Räästas.

Valimisel said ülesseatud kandidaatidest hääli ja valiti nõukogu liikmeteks:

1) August Ermel — 13 häälega (Võru-Petseri haigek.).

2) Aleksander Mägi — 15 häälega (Narva Üldhaigek.).

3) Feliks Kauks — 16 häälega (K.-Järve haigek.).

4) Eduard Rosenberg — 12 häälega (B. puuvillavabr. haigek.).

5) August Linnomägi — 14 häälega (Tartu Üldhaigek.).

6) Voldemar Luksepp — 14 häälega (Rak-vere Ühishaigek.).

7) Juhan Meltsas — 10 häälega (T. Sada-matööl. haigek.).

8) Mihkel Toom — 11 häälega (Tartu Üld-haigek.).

9) Karl Lukk — 12 häälega (Tartu Üld-haigek.).

Revisjonikomisjoni liikmete valimisel said hääli:

1) Paul Paal — 17 häälega (Viljandi hai-gek. „Abi“).

2) Evald Keskspaik — 12 häälega (Narva Üldhaigek.).

3) August Loorits — 10 häälega (B. puu-villavabr. haigek.).

Liidu revisjonikomisjoni liikmete kandi-

daatideks valiti: Jaan Virk — Tartu üldhai-gekassast, Mihkel Peterson — Rakvere Ühis-haigekassast, Rudolf Räästas — Kohtla-Järve põlevkivikaevanduse haigekassast.

Valimisi toimetati salajaselt, tempeldatud sedelitega.

IX. Suguhaiguste vastu võitlemine ja haige-kassa.

Refereris Dr. med. P. Hansen. Referaat ilmub „Töö ja Tervises“.

X. Arstiabi korraldus haigekassas. Refer. — V. Luksepp.

Viimase aasta jooksul on äratarvitatud tagavarakapitalist nii suuri summasid, et selle eest oleks võinud kolm sanatooriumi üleschi-tada. Haigekassa kohus on jälgida, et haigus-abiraha ei maksetaks liiga kergel käel, vaid tuleb haigeid kontrollida ja uurida, kas nad õigustatult abi tarvitavad. Ei saa öelda, et arstiabi oleks tarvitatud küllalt mõjuvaid põh-jusil, vaid selle tarvitamisel tuleb ette väär-nähtusi. Praegustes oludes ei ole võimalik päris kindlaks määrata arstiabi andmise kor-da, kuna praegune aeg ei ole harilik vaid era-kordne. Et selget pilti saada haigekassade tegevusest, selleks tuleks üksteisele täpseid andmeid anda. Antakse ka praegugi, kuid need ei ole küllalt selged ja ülevaatlikud, vaid vajavad täiesti täpset ja uurimist pikemal ajal et selle puhul ravimise süsteemi välja töötada. Praegune Tallinna Ühishaigekassa, mis on kõige suurem Eestis, annab kõige vähem abi-rahast, mis näitab, et ravimissüsteem on puu-dulik, selle peale vaatamata, et temal on omad ambulatooriumid. Samuti näitab, sama süs-teemi juures töötades, Narva Üldhaigekassa ja Tallinna Ühishaigekassa ühte ja sama puudust. Põhjuseks, mis ei lase ühtegi süs-teemi korralikult väljatöötada, on tööjõu puudus, et sellega saavutada kokkuhoidu valitsemisku-ludes. Näiteks, on Tallinna Ühishaigekassas valitsemise kulud 3,80%, mis on väike, ja selle juures ei saa loomulikult täpset statistikat pidada, vaid ainult neis piires, mida nõuab statistika keskbüroo. Näiteks, tahetakse ka riigi hädaabitöölisi haigekassa alla arvata. Tahetakse nende arstiabi kulude katteks riigilt toetust hankida, kuid selleks peab esitama täpseid andmeid numbrites nii ühe kui teise kohta, et oleks kõik näha ja teada, palju toet-ust paluda.

Referent tegi ettepaneku, et kongressidel esitataks edaspidi arvulisi andmeid, vaid mitte ainult kaudseid arvamisi.

XI. Tööpalk ja sotsiaalkindlustus.

Refereris L. Johanson. Referaat ilmub „Töö ja Tervises“.

Esitas järgmise resolutsiooni vastuvõtmi-seks:

„Haigekassade X kongress, konstateerides, et kuigi Eestis tööpalgad on madalamad, arves-tades Euroopa ja Põhja-Ameerika palkadega, siiski tööpalkade vähendamine kestab edasi;

et madal töötasu vähendab haigekassade sissetulekuid ja suurendab haigus- ja õnnetus-juhtude arvu, tõstes haigekassade väljamine-kuid arstiabile ja toetusele;

kongress leiab,

et Eesti töölisklassil tuleb eestkätt võidelda töötasu vähendamise vastu ja töötasu suurendamise eest“.

Resolutsioon võeti kongressi poolt vastu ühel häälel.

XII. Väärnähtusi rohuabi alal haigekassas.

Referent *K. Lukk* esines pikema ettekandega, selgitades üksikasjaliselt neid väärnähtusi, mis Tartu Üldhaigekassas rohuabi andmisel imsiks on tulnud.

Toob ette terve rea näiteid, millistest selgus, et arstid sagedasti, haigete soovidele vastu tulles, on rohtusid väljakirjutanud liig kergel käel ilma, et nende rohtude järgi tarvidust oleks ja mis ei vastanud sugugi haiguse iseloomule.

Ettekandja jõuab otsusele, et kallid rohud tuleb asetada odavamatega, kui nende mõju ühesugune on. Uimastavate rohtude väljakirjutamist tuleb piirata. Haigete kontroll tuleb kõvendada, mis ka osalt suuremate kuludega seotud on. Tuleb propagandat teha haigete seas, et nad haigekassat õieti kasutaks ja asjatuid kulusid ei tekitaks. Referaat ilmutab edaspidi „Töö ja Tervises“.

L. Johanson: „Rohtude väljakirjutamises ei ole midagi isäralikku olnud. On rohtusid, mis väga tarvilikud. Miks üht või teist rohtu on arsti poolt väljakirjutatud — see on arstil teada. Apteegist võib saada palju rohtusid, aga neid ilma arsti retseptita tarvitada ei saa. Rohtude nimestikust meie ei saa mingisuguseid järeldusi teha — mõned rohud on väga tarvilikud. Rohtudest ja ärstimisviisidest ei saa midagi järeldada. Väikse vea tõttu võivad suured tagajärjed tulla: mürgitus j. m. Liialdusi ja väärnähtusi on, aga pole midagi suuremat, mis haigekassale raskusi teeks. Rohte peaks vabalt lubama väljakirjutada. Arstidele jätta vaba rohtude valik; igal arstil on oma ravimisviis, — mõned rohud ka ilma rohtudeta. Rohud, mis haigel tarvis, peab ta haigekassast saama. Haige peab iga väiksema haiguse puhul arsti poole pöörama, sest muidu võib haigus suureks minna.“

N. Aleksandrov: Väärnähtused, mis Lukk'i poolt ettekantud, väärivad tähelepanu. Arste kasutatakse väga ohtralt. Haiged ei ole mitte korrektselt ja korralikult tarvitanud arstirohtusid. Tööliskond peaks arusaamisele jõud-

ma, et see on nende huvides, et haigekassat õieti kasutatakse.

L. Johanson: Et visiitide arv suur on, ei ütle veel, et simuleerimisega tegemist. Ei ole kohane mingit musta nimestikku pidada nende kohta, kes palju rohtusid tarvitavad. Haigekassal ei ole õigus arsti tegevuse kohta otsusi teha. Seisukord on normaalne, väljaarvatud üksikud väärnähtused.

XIII. Hädaabitöölise haigekassade alla kuuluvuse küsimus.

Referent *A. Linnomägi*. Referaat ilmub „Töö ja Tervises“ eriartiklina.

Võeti vastu resolutsioonid: Haigekassade stabiilsuse alahoidmiseks oleks tarvis:

1) et hädaabitöödel olijad, kui nemad kuuluvad haiguskindlustuse alla, oleksid igapäev töö ehk kui neile tööd ei võimaldata, siis iga tööpäeva eest haigekassadele maksetaks nende pealt vastav kindlustuse maks samas suuruses, kui töö olud päreade eest;

2) töötatöölise tasu, mille pealt kindlustusmaks võetakse, ei tohi madalam olla Kinnituseameti poolt kindlaksmääratud mustatöölise keskmise päevapalga määrast, sest siin tuleb arvestada haiguse rohkusega ja sagedase arstiabi tarvitamisega halvades töötingimustes töötavate hädaabitöölise seas, rääkimata sellest, et hädaabitöödele satuvad tihti poole tööjõulised ja haiged inimesed. Hädaabitöödele tööle võtmise juures ei arvestata töölise oskuse ja töövõimega. Töölevõtmise juures on mõõduandvaks kodaniku majandusline kitsikus, mis peab sarnane olema, et see abiandmise, ükskõik missugusel viisil, hädavajalikuks teeb.

Liidu ülesanne oleks saavutada seisukord, mis rahuldaks kõiki, nii hädaabitöölisi, kui ka haigekassasid; et haigekassadele antav töötasu oleks suurem, ja et liit selles asjas pööraks vabariigi valitsuse poole.

XIV. Läbirääkimised.

Läbirääkimisteks sõna ei võetud.

Kongressi lõpetas lühikese kõnega *M. Toom* kell 1,30 päeval, tänades kongressist osavõtjaid tehtud töö eest. Kongress on olnud korrektne ja asjalik, mis on tervitavat; olgugi, et kongressi algul oli koosolijaid vähem kui lõpul, tuleb kongress hästi kordaläinuks pidada ja tema tulemustega rahul olla.

Õnnetusjuhtumine.

Dr. C. Thomalla.

Toome ühe ametiühingu teadaande õnnetusjuhtumi kohta, mis kõlab järgmiselt:

„20. veebruaril ajas X. firma kaupadepakkija W. H. kastide transporteerimisel omale puupinnu parema käe põidlasse. H. tõmbas järgmisel päeval

puupinnu ise näpust välja ja ei hoolinud enam haavast. 24. veebruaril jättis ta oma töö pooleli ja pöördus arsti poole, kes teda viibimata haigemajasse saatis. Käesse tekkis põletik, mädanemise protsess oli juba üle läinud parema käe kaenlaalusesse. 27. kuni 28. veebrua-

rini ilmusid pahemal jalasäärel ja pahemal küünarnukil kahtlased punased kohad, millistest võis järeldada, et oli käimas raskekujuline veremürgitus.

H. suri 1. märtsil veremürgituse tagajärjel.“

Sarnane pilguheitmine *töölise igapäevasesse elutraagikasse* ütleb palju enam, kui kõik heakskiidetud teaduslikud ja teoreetilised arutlemised. Olgugi, et sagedasti väike nahalõige, mingisugune väike haavake on „iseenesest paranenud“, ühel päeval aga võib igauhega meist sarnane juhtumine ette tulla, nagu ülaltoodud pakkijaga oli.

Ka väljaimemisega ja haava pühki-

misega või pesemisega veekraani all, ei ole veel midagi tehtud. Säärased abinõud, asjaoludest tingitult, teevad hädadohtu veel suuremaks, sest et seeläbi haava ümbritsevaid haiguse tekitajaid kunstlikult haavasse uhutakse. Ka kõige väiksemaid haavakesi peab asjalikult ravitsema ja siduma. Sidumise abinõud, missugused ettekirjutusele vastavalt igas, isegi kõige väiksemas käitises peab leiduma, ambulatooriumid ja sidumisetoad, mis on tänapäeval igal suuremal ettevõttel olemas, võimaldavad aegsasti abi anda õnnetusjuhtumiste puhul.

Parem on ohverdada veerand tundi tööajast, kui et hooletusse jäetud haava pärast kahetseda veerand aastat.

Tööolude uurimine Poolas.

A. Offenbach.

Kuigi Poola töölisliikumine on kaunis vana ja olnud aktiivne, on tal seniajani puudunud n. n. tööliiskoda, millise asutamise mõte on ülestõstetud käesoleval ajal ka Eestis. Kuid selge oli Poola töölisliikumise tegelastel, et tööliiskond ilma vastava asutusega läbi ei saa. Poola tööliiskond vajab igasuguseid andmeid oma palgaoludest, elukorraldamisest, tervishoiu ja teistest probleemidest.

Seetõttu astusid aastal 1920 kokku mitmed Poola töölisliikumise tegelased, eesotsas prof. Krzeszkowski, tuntud Poola sotsioloogiga, ja asutasid erilise instituudi, mille ülesandeks jäid kõik tööga ühenduses olevate probleemide uurimine. Kogu see uurimus pidi tehtama puhteaduslikust vaatekohast lähtudes, mis tegid selle instituudi otsused väärtuslisteks ja ka valitsusvoimud ei saanud instituudi seisukohtadega arvestamata jätta.

Instituut saab oma vajalised rahalised sissetulekud suuremalt osalt liigete maksudest, kusjuures tal praegu on umbes paarsada liiget. Peale selle antakse valitsuse poolt, kuigi sealtpoolt seda sugugi heameelega ei soovitata, vähemaid toetusid.

Instituudi tegevus on aasta-aastalt suurenenud. Kui aastal 1926 tõestus instituudi ametlik avamine vastava põhikirja registreerimise kaudu, oli juba hulk tööd tehtud. Ta oli kirjastanud Poola tööliiskonnale äärmiselt vajalikud raamatud, nagu uurimused tööaja üle Poolas, puudust ja tervishoiu probleeme käsitavaid raamatuid, noorte ja naiste tööajakorraldamist uurivaid teoseid jne.

Vastava tööliku materjali hankimiseks korraldatakse tööliiskonna keskel ankeetlehed. Saabunud materjali põhjal võib luua üldist pilti käsitledavast küsimusest. Nii tehti ankeet kirjanikkude tööoludest, tööstustöölistest, töölise igapäevasest budžetist jne. Korraldati ka eriline võistlus töötatööliste keskel. Selle mõte seisis selles, et töötatööliised pidid teatud kuude jooksul päevikut kirjutama, millesse märgiti kõik igapäevased väljaminekud, sissetulekud ja muud töötatöölise mured. Kes korralikult oli täitnud vastava päeviku, nende vahel jagati ergutusauhind. Seetõttu tuli täiesti tõetruid töötatööliste seisukorda kujutavaid kirjutisi ligemale 700 isikult. Vastava auhinna võitis keegi nahvtatööline.

Kõik saabunud materjal töötatakse puhteaduslikust seisukohast lähtudes ümber, nii et saabunud töö tulemus on objektiivne seisukorra hinnang. Sageli tuleb instituudil vaadelda ja hinnata ka seaduseelnõusid ja neid parandada vastavalt tööliiskonna tarvidusele, kuid nende muutmiseks, kui ka üldse maksmapanemiseks instituudil mingit võimalust ei ole.

Nagu instituudi tegevusest näha, teeb ta peaaegu sama töö, mis mõeldud eesti tööliiskojalegi, kuid ilma igasugu seadusandliku sanktsioonita, aga ka vastavate maksudeta, nagu see Eesti tööliiskoja projektis ettenähtud on.

Varssavis, aprillis.

Lugejad!

Ärge viivitage „Töö ja Tervise“ tellimiste ärasaatmisega.

Balti puuvillavabriku haigekassa korraline peakoosolek

oli 3. aprillil vabriku ambulatooriumi ruumes Kopli tän. nr. 35

Et kella 10-ks põhikirjas nõuetav arv volinikke kokku ei tulnud, mida konstateeris juhatuses abiesimees *J. Ervi*, avas juhatuses esimees *E. Rosenberg* kell 10 teistkordse koosoleku, mis otsusevõimeline kokkutulnud volinikkude arvule vaatamata (põhikirja § 68).

Koosolekust võtsid osa 17 hääleõiguslist volinikku (volinike üldarv 35) ja juhatuses kutsel haigekassa usaldusarst *dr. Boldin*, asjaajaja *A. Kleius*, viimased hääleõigusega.

Surma läbi lahkunud volinik *J. Miilo*'t austati püstitõusmisega.

I.

Koosoleku juhatajaks valiti ühel häälel *E. Rosenberg* ja protokollkirjutajaks *A. Kleius*.

II.

Päevakorra järjekord võeti juhatuses poolt esitatud kujul ühel häälel vastu.

Juhatuses esimees *E. Rosenberg* tutvustas koosolekut juhatuses tegevusega aruandeaasta jooksul, mille peale asjaajaja loeb ette juhatuses poolt kokkuseatud aruandeaasta tegevuse ülevaate.

Rahalise aruande ettelugemist ei pea koosolek vajaliseks, sest see on juba kirjalikult igale volinikule kätte saadetud.

1931. a. aruandest selgub, et tegevuskapitali tulud ja kulud on tasakaalus 39.078,97 kr., kuna haigekassa varanduslik seis oli 1931. a. 31. detsembril 13.097,61 kr.

Asjaajaja loeb ette revisjonikomisjoni protokoll, millest näha, et juhatuses poolt kokkuseatud aruanne on raamatute ja dokumentidega kooskõlas ja revisjonikomisjoni poolt kinnitatud.

Juhatuses nimel juhatuses esimees *E. Rosenberg* tegi ettepaneku 1931. a. aruannet esitatud kujul vastu võtta ja juhatuses tegevus aruandeaasta jooksul heaks kiita.

Ettepanek võeti ühel häälel vastu.

III.

9. ja 10. aprillil s. a. Tallinnas ärapeetava Haigekassade Liidu X kongressi päevakorra lugemise ette *E. Rosenberg* seletusega, et haigekassa juhatus saatis liidu juhatusesle kirja, milles nõudis kongressi päevakorda võtta ülesse „Liidu põhikirja muutmine“, eelmise peakoosoleku soovivaalduse alusel, mille peale ka liidu juhatus põhikirja muutmise täiendavalt päevakorda on võtnud. Loeb ette haigekassa juhatuses poolt liidule 11. märtsil 1932. a. nr. 30 all saadetud kirja, mis heaks kiidetakse ja ka kongressi saadikuile instruksiooniks jääb. Muid täiendusi kongressi päevakorda ei tehta.

E. Haigekassade Liidu X kongressile valitakse 1164 kassaliikme peale kaks saadikut: *Eduard Rosenberg* — 13 häält ja *August Looerts* — 12 häält.

Häältelugejaks volitatakse koosolek revisjonikomisjoni liikmeid.

Kongressi saadikuile otsustatakse maksta tasu nende keskmise päevapalga suuruses summas äraviidetud aja eest.

IV.

Perekonnaliikmete toetusmäärade täienduseks kinnitati 11 hääle poolt ja 5 hääle vastu seismisel järgmised usaldusarsti *dr. Boldin*'i taksid:

<i>Dr. Boldin</i> 'i juure kodu	I visiit	Kr. —75
„ „ „ „ korduv	„ „	—50
„ visiit haige juure kodu päeval	„ „	1,50
„ „ „ „ öösel	„ „	2,50
„ „ „ „ pühapäeval	„ „	3.—

Visiite *dr. Boldin*'i juures kodus, perekonnaliikmed võivad kasutada väljaspool tsekkide arvu, ambulatoorse vastuvõtu alusel.

V.

Läbirääkimisteks sõna ei võetud. Protokollile volitatakse allakirjutama ühel häälel: *A. Geldeberg*, *M. Gurtshenko* ja *A. Mumm*.

Koosolek lõppes kell 12/12.

Tartu üldhaigekassa volinikkude korraline peakoosolek

oli 20. märtsil kell 10 homm. Raekoja saalis.

Peakoosolekust võttis osa 107 volinikku 91 volinikku. Peakoosoleku juhatajateks valiti *A. Linnomägi* ja *M. Toom*. Protokollisid asjaajaja *K. Lukk* ja ametnik *A. Vuhka*.

Volinikkudele kättesaadetud aastaaruandest selgus, et haigekassa on kulutanud kassaliikmete ravimise peale 103.316 kr., kuna arstiabi kulude katteks on saadud arstiabimaksu tööasutustelt 55.013,49 kr. Peale selle on arstiabikapitali tuludeks apteekidelt saadud hinnaalandus 9.536 kr. 6 s. ja veel mõned vä-

hemad summad tagasimaksudena. Kassaliikmete ravimise arvel puudujääki 38.690 kr. 89 senti. Tegevuskapitali arvel tulusid 118.093 kr. 25 s. Kulusid 85.954 kr. 91 s., nii siis sellel arvel ülejääk. Haigekassa on üldiselt puudujäägiga töötanud. Omakapitalide summa on aasta jooksul 2.983 kr. 1 s. võrra langenud. Haigusjuhte töövoime kaotusega oli 1985, ja haiguspäevi 35.017, nii et töövoimetute arv keskmiselt igal päeval 98,67 isikut. Kassaliikmed ja perekonnaliikmed on arstiabi tarvitanud kokku 49.767 korda.

Aruanne kinnitati ühel häälel.

Liikmemaksu otsustati võtta 2% kassaliikmete teenistusest.

Haiguse-, töövõimetuse- ja matuseraha normid kinnitati endises suuruses.

Haiguseraha maksetakse suurimate seaduses lubatud normide järele selle erandiga, et haiguseraha maksetakse kolmandast haigusepäevast alates ja kliinikus ravimise puhul maksetakse üksikuile kassaliikmeile haiguseraha poole palga suuruses. Avaldati soovi, et haiguseraha tuleks maksta esimesest haigusepäevast alates. Et sellest tekkivatele kuludele katet ei ole, tuli leppida endiste haiguseraha normidega.

Perekonnaliikmete arstiabi normid määrati kindlaks endises ulatuses, mis on osutunud küllaldaseks. Arstiabi saab esimese perekonnaliikme peale 15 visiiti ja iga järgmise perekonnaliikme peale veel 5 visiiti. Rohtude eest tuleb perekonnaliikmeil maksta 10% rohu nimlisest hinnast. Kliinikus ravimist võimaldatakse igale perekonnaliikmele kuni 2 kuud aasta jooksul. Matuseraha makstakse 10—15-kordse päevapalga suuruses.

Perekonnaliikmete ringi ulatus määrati kindlaks endises ulatuses, selle lisavahega, et kui kassaosalise palk maksulehel on näidatud vähemana kui pool kinnitusameti poolt

kindlaksmääratud lihttöölise keskmine päevapalk, siis juhatusel jääb õigus sarnase isiku perekonnaliikmeid abiõiguslikkudena registreerimata jätta. Juhatus pidas tarviliseks selle lisanduse maksmapanekut eeskätt selleks, et võidelda haigekassale ebaõigete palga teadaannete andmise vastu.

Juhatuse liikmeteks valiti *A. Linnomägi, M. Toom, E. Saar, E. Neumann, E. Paide, A. Assor* (kõik endised), ja *J. Jakobson* (uus). Juhatuse liikmete asemikkudeks valiti *A. Laane, M. Önapuu, N. Stamberg, P. Järs, K. Gern, A. Taalmann* ja *F. Taube*.

1932. aasta eelarve võeti vastu tasakaalus 185.000 krooni peal. Eelarve on koostatud selle eeldusega, et kassaliikmete arstiabi tuleb ümber korraldada, mille tõttu peaksid kuld sellel alal vähenema.

Arstiabi tarvitamise ja haigete kohta käivad määrused võeti vastu endisel kujul.

Revisjonikomisjoni valiti *S. Lepson, H. Rose* ja *G. Lind* (kõik endised). Nende asemikkudeks *V. Tekkel, A. Kuusk* ja *J. Voist*.

Vaadati läbi juhatus otsuste vastu tõstetud 3 kaebust. Kõik kaebused jäeti tagajärjeta.

Peakoosolek lõppes kell 4 päeval.

Koosolek oli asjalik.

K. I.

E. Haigekassade Liidu teateid.

E. Haigekassade Liidu juhatus.

E. Haigekassade Liidu nõukogu koosolekul 10. aprillil valiti liidu juhatusesse: *Eduard Rosenberg* (Balti puuvillavabriku haigekassast), *August Linnomägi* (Tartu üldhaigekassast), *Karl Luuk* (Tartu üldhaigekassast), *Feliks Kuusk* (Kohtla-Järve põlevkivikaevand. haigek.).

Juhatuse liikmete asemikkudeks valiti: *Aleksander Mägi* (Narva üldhaigekassast) ja *Voldemar Luksepp* (Rakvere ühishaigekassast).

Sotsiaalkindlustusest välismail.

Kokkuvõid Viini ametnikkude ja teenijate raviuasutistes.

Ametnikkude ja teenijate raviuasutis Viinis on otsustanud muuhulgas ka järgmist kokkuvõidu teha:

Arstlik abiandmine lastele lõpeb nende 18 a. vanaks saamisel. Seni oli abiandmine lastele kuni 21 a. vanuseni. Igasuguste arstikulude ja trükitööde heaks võetavaid makse kõrgendati 40 gr. pealt 50 grossi peale iga arstiviisi kohta. Senist retseptimaksu kõrgendati 10 gr. pealt 15 gr. peale.

Otsused astusid jõusse 1. märtsil 1932. a.

On ilmunud

„Töö ja Tervis“

1931. aastakäik

Hind, köidetult Kr. 1,50

„ „ haigekassadele „ 1,15

Tegev toimetaja *L. Johanson*, kaastoimetaja *Aug. Gustavson*.

Vastutav toimetaja: *L. Johanson*.

Väljaandja: *Eestimaa Haigekassade Liit*.

Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, V. Pärnu mnt. nr. 31.